Mehrsprachigkeit in der Doppelstadt

Wielojęzyczność w Dwumieście

FRANKFURT (ODER) – SŁUBICE 2019

FRANKFURT ODER
SŁUBICE

Ohne Grenzen. Bez granic.

ODER FRANKFURT SŁUBICE

Ohne Grenzen. Bez granic.

Mehrsprachigkeit in der Doppelstadt Frankfurt (Oder) – Słubice
Wielojęzyczność w Dwumieście Frankfurt nad Odrą - Słubice

Stadt Frankfurt (Oder) | Miasto Frankfurt nad Odrą
Dezernat IV | Frankfurt-Słubicer Kooperationszentrum/Bildungsbüro
Wzdział IV | Słubicko-Frankfurckie Centrum Kooperacji/Biuro ds. Kształcenia
Bischofstr. 1a
15230 Frankfurt (Oder)
Tel.: +49 335 606985-0
E-Mail: mail@frankfurt-slubice.eu

Verfasser/ autorki:
Natalia Majchrzak, Bildungsmonitoring Frankfurt (Oder)/ Monitoring kształcenia
Katrin Becker, Bildungsmanagement Frankfurt (Oder)/ Zarządzanie kształceniem
unter Mitwirkung der Verantwortlichen
in den Fachbereichen der Stadt Frankfurt (Oder) und der Gemeinde Słubice
sowie zahlreichen Akteuren der Bildungslandschaft
przy udziale osób odpowiedzialnych
w wydziałach miasta Frankfurt nad Odrą i gminy Słubice
jak również wielu podmiotów z zakresu kształcenia

Fotonachweis/ zdjęcia: Stadt Frankfurt (Oder) (S. 7, 12, 19, 20, 30 und 33), Heide Fest (S. 28), Aneta Szcześniewicz (S. 9), Sebastian Meyer (S. 31), Artur Kozłowski (S. 1)
Layout/ opracowanie graficzne: Ingo C. Rosche

Frankfurt (Oder), November 2019
Frankfurt nad Odrą, listopad 2019

Zur besseren Lesbarkeit wird in dieser Broschüre vorwiegend die männliche Sprachform verwendet. Dies soll als geschlechtsneutral zu verstehen sein und impliziert keine Benachteiligung anderer Geschlechter.
Dla lepszej czytelności niniejsza broszura wykorzystuje głównie męską formę językową. Należy to rozumieć jako formę neutralną, nie świadczącą o dyskryminacji żadnej z płci.

GEFÖRDERT VOM Bundesministerium für Bildung und Forschung | ESF Europäischer Sozialfonds für Deutschland | EUROPÄISCHE UNION | Zusammen. Zukunft. Gestalten.

Das Vorhaben „Doppelstadt des lebenslangen Lernens" (FKZ 01JL1518) wird im Rahmen des Programms „Bildung integriert" vom Bundesministerium für Bildung und Forschung und dem Europäischen Sozialfonds gefördert.

EUROPÄISCHE UNION Europäischer Fonds für regionale Entwicklung | UNIA EUROPEJSKA Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego | BB-PL INTERREG V A 2014-2020

Das Projekt „Europäische Modellstadt der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit" wird im Rahmen des Kooperationsprogramms INTERREG V A Brandenburg – Polen 2014-2020 der „Europäischen territoriale Zusammenarbeit" des Europäischen Fonds für regionale Entwicklung (EFRE) gefördert. „Barrieren reduzieren – gemeinsame Stärken nutzen. Redukować bariery – wspólnie wykorzystywać silne strony."

Für die Doppelstadt Frankfurt (Oder) - Słubice ist es aufgrund ihrer Lage im Grenzgebiet und ihrer Internationalität von besonderem Interesse, die Mehrsprachigkeit zu fördern. Dies stellt auch eine Zielsetzung im Frankfurt-Słubicer Handlungsplan 2020-2030 dar. Gemäß der Sprachenpolitik der Europäischen Union sollten die Bürgerinnen und Bürger neben der Muttersprache zwei weitere Sprachen erlernen, wobei in den Grenzregionen insbesondere die Nachbarsprachen zu nennen sind. Seit vielen Jahren gehört die Kommunikation in verschiedenen Sprachen in Frankfurt (Oder) und Słubice zum Alltag. Grenzübergreifende Kontakte sowie sprachliche und kulturelle Vielfalt kennzeichnen und bereichern die Gesellschaft, sie prägen die europäische Doppelstadt und die Identität ihrer Bürgerinnen und Bürger. Der europäische Einigungsprozess wie auch die wachsende Internationalisierung in allen Lebensbereichen erfordern die Fähigkeit, in mehreren Sprachen zu kommunizieren.

Diese Broschüre soll einen Überblick über das Sprachenlernen in der Doppelstadt im Sinne des lebenslangen Lernens geben. Sie soll dazu beitragen, die sprachliche und kulturelle Vielfalt darzustellen wie auch das Interesse am Sprachenlernen in der Doppelstadt zu stärken.

Wspieranie wielojęzyczności ma szczególne znaczenie dla Dwumiasta Frankfurt nad Odrą-Słubice ze względu na jego położenie w regionie przygranicznym i jego międzynarodowść. Jest to również cel Słubicko-Frankfurckiego Planu Działania 2020-2030. Zgodnie z polityką językową Unii Europejskiej jej obywatele powinni uczyć się, poza językiem ojczystym, dodatkowo dwóch języków obcych, przy czym języki sąsiada są szczególnie ważne w regionach przygranicznych. We Frankfurcie nad Odrą i Słubicach wielojęzyczna komunikacja jest częścią życia codziennego od wielu lat. Kontakty transgraniczne oraz różnorodność językowa i kulturowa wyróżniają i wzbogacają społeczeństwo, kształtują europejskie Dwumiasto i tożsamość jego mieszkańców. Proces jednoczenia się Europy oraz postępująca internacjonalizacja we wszystkich dziedzinach życia wymagają umiejętności porozumiewania się w kilku językach.

Niniejsza broszura ma na celu przedstawienie aktualnej sytuacji w zakresie nauki języków obcych w Dwumieście w ramach procesu uczenia się przez całe życie. Jej celem jest ukazanie różnorodności językowej i kulturowej, a także pogłębienie zainteresowania nauką języków obcych w Dwumieście.

1. Fakten zur Mehrsprachigkeit

Claudia, 40 Jahre

Ich komme aus Eisenhüttenstadt, aber jetzt arbeite und lebe ich in Frankfurt (Oder). Meine Muttersprache ist Deutsch und in dieser Sprache kommuniziere ich mit meiner Familie. In der Schule habe ich Englisch, Französisch und ab der 12. Klasse Polnisch an der Volkshochschule gelernt. Polnisch habe ich auch im Studium als Nebenfach gelernt und dann eine längere Pause gehabt. Vor drei Jahren habe ich wieder mit Polnisch angefangen und schätze, dass ich das Niveau A2 erreicht habe. Ich kann einfache informative Gespräche führen, aber in längeren Sätzen kann ich mich nicht richtig äußern. Polnisch benutze ich, wenn ich Einkäufe mache oder im Urlaub in Polen bin. Bei der Arbeit spreche ich Deutsch, aber regelmäßig verwende ich Englisch, das ich in Wort und Schrift auf dem Niveau B2 beherrsche. Bei der Arbeit spreche ich gelegentlich auch Französisch (B1) und Niederländisch. Mit 24 Jahren habe ich angefangen, Niederländisch zu lernen. Die Sprache ist mir leichtgefallen, weil sie dem Deutschen sehr ähnlich ist. In den Niederlanden habe ich acht Jahre gelebt und gearbeitet. Die ersten zwei Jahre hatte ich Privatunterricht in Niederländisch, um die Grammatik zu erlernen. Danach habe ich die Sprache aktiv verwendet und fast muttersprachliches Niveau C1 erreicht. Ich würde noch gern Spanisch und Russisch lernen, aber dafür habe ich leider zu wenig Zeit.

1. Fakty na temat wielojęzyczności

Claudia, 40 lat

Pochodzę z Eisenhüttenstadt, ale obecnie mieszkam i pracuję we Frankfurcie nad Odrą. Moim językiem ojczystym jest niemiecki i w tym języku porozumiewam się z rodziną. W szkole uczyłam się angielskiego i francuskiego, a od 12. klasy - także polskiego w Volks-hochschule. Polskiego uczyłam się również na studiach jako przedmiotu dodatkowego, ale potem miałam dłuższą przerwę. Przed trzema laty zaczęłam ponownie uczyć się języka polskiego i oceniam, że obecnie osiągnęłam poziom A2. Jestem w stanie w prosty sposób porozumieć się, ale nie umiem wypowiadać się w dłuższych zdaniach. Polskiego używam na zakupach w Polsce albo gdy spędzam tam urlop. W czasie pracy mówię po niemiecku, ale często używam też angielskiego, który w mowie i piśmie znam na poziomie B2. W pracy czasami porozumiewam się też po francusku (B1) i niderlandzku. Niderlandzkiego zaczęłam się uczyć w wieku 24 lat. Nauka nie sprawiała mi trudności, ponieważ jest to język bardzo podobny do niemieckiego. Przez osiem lat mieszkałam i pracowałam w Holandii. Przez pierwsze dwa lata uczęszczałam na prywatne lekcje niderlandzkiego, żeby nauczyć się gramatyki. Potem używałam tego języka aktywnie i osiągnęłam niemal poziom języka ojczystego C1. Chętnie nauczyłabym się też języków hiszpańskiego i rosyjskiego, ale na to brakuje mi czasu.

Fakten zur Mehrsprachigkeit[1]

- Es gibt ungefähr sechs- bis siebentausend Sprachen auf der Welt, die von sieben Milliarden Menschen in 189 Staaten gesprochen werden.
- Es gibt etwa 225 einheimische Sprachen in Europa – rund 3 % der Sprachen weltweit.
- Mindestens die Hälfte der Weltbevölkerung ist zwei- oder mehrsprachig.
- Durch den Zuzug von Menschen aus der ganzen Welt ist Europa heute größtenteils mehrsprachig. Allein in London werden etwa 300 Sprachen gesprochen.
- Die Muttersprache ist gewöhnlich die Sprache, die man am besten beherrscht und am meisten nutzt. Es gibt aber auch Menschen, die zwei Sprachen gleich gut beherrschen. Die meisten zweisprachigen Menschen sprechen allerdings eine ihrer beiden Sprachen besser als die andere.
- Zweisprachigkeit hat viele Vorzüge: Sie erleichtert das Erlernen weiterer Sprachen, verbessert das Denkvermögen und fördert Kontakte mit anderen Menschen und Kulturen.
- Die Fähigkeit, in zwei oder mehr Sprachen zu kommunizieren, bietet Chancen für die persönliche Mobilität, Beschäftigung und Bildung sowie den Zugang zu Informationen.
- Das Erlernen von Sprachen fördert die Toleranz und das Verständnis zwischen Menschen aus unterschiedlichen sprachlichen und kulturellen Umgebungen.

1 Die aufgeführten Fakten stammen aus den Internetseiten des Europarates sowie des Europäischen Fremdsprachenzentrums, vgl. https://edl.ecml.at/, http://www.oesz.at/archiv/sprachen/download/europarat.pdf.

Fakty na temat wielojęzyczności[1]

- Na świecie jest około 6 000 do 7 000 języków; używa ich 7 miliardów ludzi, zamieszkałych na terenie 189 państw.
- W samej Europie funkcjonuje około 225 rodzimych języków, co stanowi mniej więcej 3% liczby wszystkich języków świata.
- Co najmniej połowa populacji świata jest dwu- lub wielojęzyczna.
- W skutek napływu osób z całego świata Europa staje się coraz bardziej wielojęzyczna, np. w samym tylkotylko Londynie mówi się w około 300 językach.
- Język ojczysty to zazwyczaj język, który znamy najlepiej i najczęściej z niego korzystamy. Niektóre osoby potrafią posługiwać się równie biegle dwoma językami. Zazwyczaj jednak osoby dwujęzyczne mówią w jednym z tych dwóch języków lepiej aniżeli w drugim.
- Wielojęzyczność niesie liczne korzyści: ułatwia uczenie się kolejnych języków, wpływa pozytywnie na proces myślenia i sprzyja kontaktom z innymi ludźmi i kulturami.
- Umiejętność porozumiewania się w dwóch lub więcej językach oferuje możliwości indywidualnej mobilności, zatrudnienia, edukacji, jak również dostępu do informacji.
- Uczenie się języków obcych wspiera tolerancję i zrozumienie ludzi z różnych środowisk językowych i kulturowych.

1 Wymienione fakty zaczerpnięto ze stron internetowych Rady Europy i Europejskiego Centrum Języków Nowożytnych Rady Europy, por. https://edl.ecml.at/, http://www.oesz.at/archiv/sprachen/download/europarat.pdf.

2. Demografische Daten

Andrzej Fesenko, 34 Jahre

Als ich vor acht Jahren aus Aksu in Kasachstan nach Słubice gekommen bin, hat meine Mitreisende zu mir gesagt: „Hier verbringst du ein fröhliches Leben". Und es hat sich bestätigt! In Słubice habe ich Polnisch als Fremdsprache studiert und auch gearbeitet. Bereits in Kasachstan habe ich begonnen, Polnisch in einem Sprachkurs zu lernen. In diesem Jahr habe ich die polnische Staatsbürgerschaft erhalten. Seit einigen Monaten arbeite ich in Eisenhüttenstadt, deswegen spreche ich bei der Arbeit vorwiegend Deutsch. Jedoch habe ich oft die Gelegenheit, Russisch oder Polnisch zu sprechen. Zu Hause spreche ich mit meiner ukrainischen Freundin Russisch, Polnisch und manchmal Deutsch. Auf Polnisch unterhalte ich mich auch mit meinen polnischen Freunden. Aber meine Muttersprache ist doch Russisch. Ich verstehe auch Ukrainisch und ein bisschen Tschechisch. Auf Kasachisch kann ich nur ein paar Worte sagen. Für die Zukunft möchte ich weiter meine Deutschkenntnisse verbessern, um das Niveau C1 zu erreichen. Mein Ziel ist auch, Englisch kommunikativ zu sprechen.

2. Dane demograficzne

Andrzej Fesenko, 34 lata

Kiedy przed ośmioma laty wraz z koleżanką przyjechałem z Aksu w Kazachstanie do Słubic, powiedziała mi: „Tu spędzisz wesoło swój czas." I to się sprawdziło! W Słubicach studiowałem filologię polską dla obcokrajowców i jednocześnie pracowałem. Polskiego zacząłem się uczyć jeszcze w Kazachstanie, na kursie. W ubiegłym roku otrzymałem polskie obywatelstwo. Od kilku miesięcy pracuję w Eisenhüttenstadt, dlatego w czasie pracy posługuję się głównie językiem niemieckim. Jednak dość często mam też okazję rozmawiać po rosyjsku i po polsku. Moja dziewczyna jest Ukrainką i w domu rozmawiamy po rosyjsku, po polsku i czasami także po niemiecku. Z polskimi przyjaciółmi rozmawiam po polsku. Jednak moim językiem ojczystym jest język rosyjski. Oprócz tego rozumiem także ukraiński i trochę czeski. Po kazachsku znam tylko kilka słów. W przyszłości chciałbym udoskonalić znajomość języka niemieckiego do poziomu C1. Moim celem jest także porozumiewać się komunikatywnie po angielsku.

Demografische Daten

Mehrsprachigkeit ist im Kontext demografischer Rahmenbedingungen in der Doppelstadt zu betrachten. Einen Anhaltspunkt für die gesprochenen Sprachen kann die Herkunft bzw. Staatsangehörigkeit der Bürgerinnen und Bürger geben.

Frankfurt (Oder)

Ende 2018 waren 58.169 Einwohner in Frankfurt (Oder) gemeldet, darunter 6.061 Personen aus 112 Herkunftsstaaten außerhalb Deutschlands. Damit lag der Ausländeranteil in Frankfurt (Oder) bei 10,4 %.

Abb. 1: Ausländische Einwohner[2] mit Hauptwohnsitz in Frankfurt (Oder) in den Jahren 2009 bis 2018 (Anzahl)

Quelle: Kommunale Statistikstelle/Einwohnermelderegister, Stichtag jeweils am 31.12.

2 Ausländer ist jeder, der nicht Deutscher im Sinne von Art. 116 Abs. 1 des Grundgesetzes ist, d.h. nicht die deutsche Staatsangehörigkeit besitzt, vgl. https://www.bmi.bund.de/DE/service/lexikon/functions/bmi-lexikon.html?cms_lv3=9397786&cms_lv2=9391092.

Dane demograficzne

Wielojęzyczność Dwumiasta należy analizować w kontekście jego warunków demograficznych. Odpowiedź na pytanie, jakimi językami ktoś się posługuje, jest silnie skorelowana z pochodzeniem lub obywatelstwem.

Frankfurt nad Odrą

Pod koniec roku 2018 we Frankfurcie nad Odrą było zameldowanych 58 169 mieszkańców, w tym 6 061 cudzoziemców ze 112 państw. Oznacza to, że odsetek obcokrajowców we Frankfurcie nad Odrą wyniósł 10,4 %.

Wykres 1: Cudzoziemcy[2] z głównym miejscem zamieszkania we Frankfurcie nad Odrą w latach 2009 do 2018 (liczba)

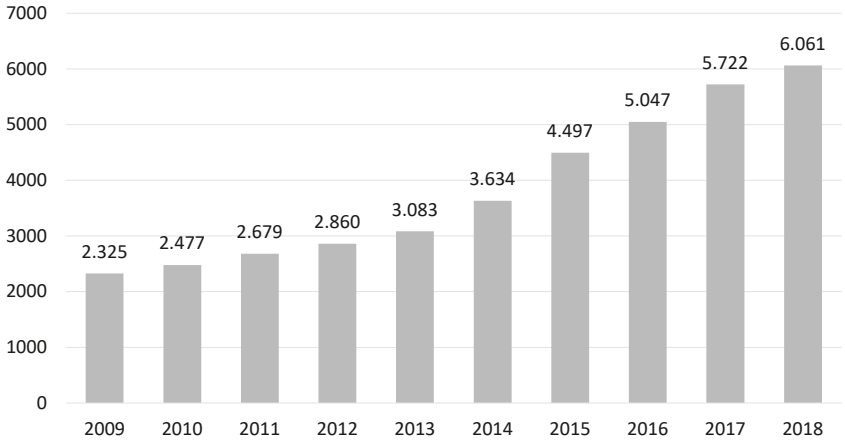

Źródło: Wydział Statystyczny Urzędu Miejskiego we Frankfurcie nad Odrą / Urząd Meldunkowy, dane na dzień 31.12 danego roku

2 Cudzoziemiec to każdy, kto nie jest Niemcem w rozumieniu art. 116 ust. 1 Ustawy Zasadniczej, tzn. nie posiada niemieckiego obywatelstwa, por. https://www.bmi.bund.de/DE/service/lexikon/functions/bmi-lexikon.html?cms_lv3=9397786&cms_lv2=9391092.

Die größte Gruppe der ausländischen Einwohner stellten polnische Bürger mit 2.484 Einwohnern und einem Anteil von 41 % dar. Die zweitgrößte Gruppe der ausländischen Bevölkerung in Frankfurt (Oder) machten 859 Personen aus Syrien und damit einem Anteil von 14,2 % aus. Es folgen jeweils etwa 340 Personen aus der Russischen Föderation und der Ukraine (5,7 % bzw. 5,6 %), gefolgt von Personen aus Afghanistan, der Türkei, Bulgarien und weiteren Staaten.

Największą grupę spośród mieszkańców obcego pochodzenia stanowili obywatele polscy, których liczba wyniosła 2 484, co daje odsetek w wysokości 41 %. Druga najliczniejsza grupa obcokrajowców we Frankfurcie nad Odrą to Syryjczycy w liczbie 859 osób (14,2 %). Kolejne grupy stanowili obywatele z Federacji Rosyjskiej oraz z Ukrainy, każda reprezentowana w liczbie około 340 osób (w kolejności 5,7 % i 5,6 %), zaraz po nich uplasowali się obywatele z Afganistanu, Turcji, Bułgarii oraz innych krajów.

Abb. 2: Ausländische Einwohner mit Hauptwohnsitz in Frankfurt (Oder) am 31.12.2018 nach Staatsangehörigkeit (in %)

Wykres 2: Cudzoziemcy z głównym miejscem zamieszkania we Frankfurcie nad Odrą na dzień 31.12.2018 roku według obywatelstwa (w %)

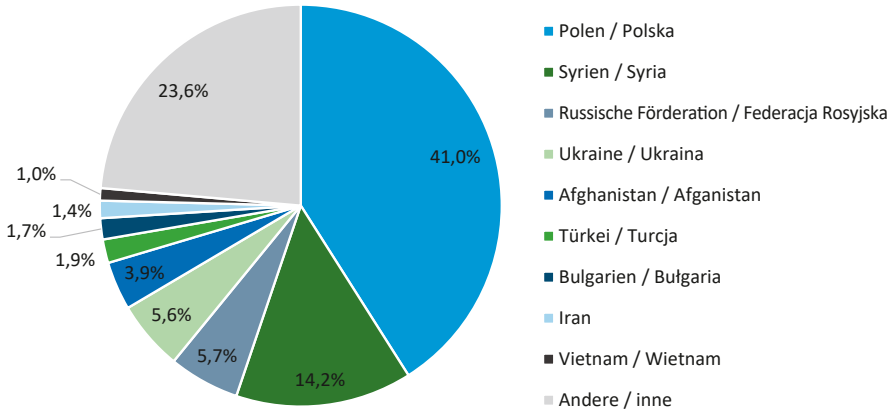

Quelle: Kommunale Statistikstelle/ Einwohnermelderegister. Angegeben sind Staatsangehörigkeiten bis zu einem Bevölkerungsanteil von 1 %, der Anteil weiterer Staatsangehörigkeiten macht insgesamt 23,6 % aus.

Źródło: Wydział Statystyczny Urzędu Miejskiego we Frankfurcie nad Odrą / Urząd Meldunkowy. Powyżej podano wyłącznie obywatelstwa osób z krajów, których odsetek wynosi co najmniej 1 %, osoby z pozostałym obywatelstwem stanowią ogółem 23,6 %.

Neben 2.484 polnischen Bürgern (1. Staatsangehörigkeit Polnisch) lebten Ende 2018 in Frankfurt (Oder) 900 Personen, die neben der polnischen auch die deutsche Staatsbürgerschaft besitzen und damit nicht als ausländische Einwohner gelten.

Pod koniec 2018 roku we Frankfurcie nad Odrą mieszkało, oprócz 2 484 obywateli Polski (których pierwszym obywatelstwem jest obywatelstwo polskie), 900 osób posiadających zarówno obywatelstwo niemieckie, jak i polskie. W związku z tym w statystykach osoby te nie są ujęte jako obcokajowcy, lecz jako obywatele Niemiec.

Abb. 3: Einwohner mit Hauptwohnsitz nach 1./2. Staatsangehörigkeit Polnisch in Frankfurt (Oder) in den Jahren 2013 bis 2018 (Anzahl)

Wykres 3: Mieszkańcy Frankfurtu nad Odrą, dla których pierwszym lub drugim obywatelstwem jest obywatelstwo polskie, w latach 2013 do 2018 (liczba)

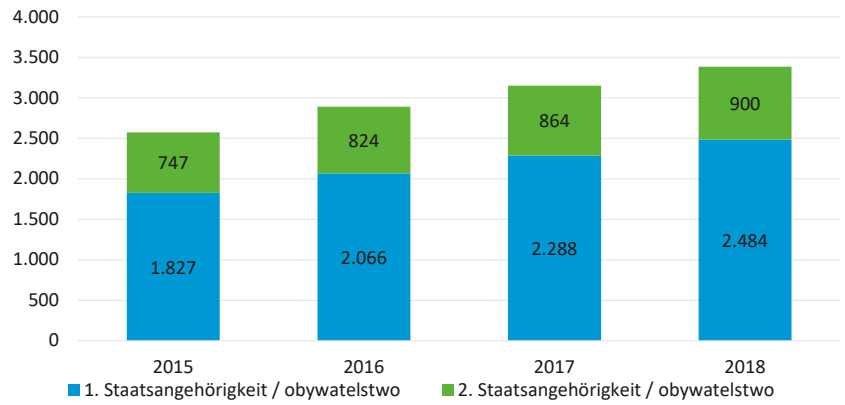

Quelle: Kommunale Statistikstelle/ Einwohnermelderegister, Stichtag jeweils am 31.12.

Źródło: Wydział Statystyczny Urzędu Miejskiego we Frankfurcie nad Odrą / Urząd Meldunkowy, dane na dzień 31.12 danego roku

Słubice

Die Zahl der Einwohner in der Gemeinde Słubice hat sich in den letzten zehn Jahren positiv entwickelt. Ende 2018 waren in der Gemeinde Słubice 20.069 Einwohner gemeldet, davon 1.178 Personen ausländischer Herkunft aus 29 Staaten. Damit lag der Anteil der ausländischen Bürger Ende 2018 bei 5,9 %. Die größte Gruppe stellten dabei ukrainische Bürger mit 697 Einwohnern und einem Anteil von 59,2 % dar. Es folgten 308 Personen und damit 26,1 % mit der deutschen Staatsangehörigkeit, 60 Personen aus Bulgarien (5,1 %) und 34 Personen aus Weißrussland (2,9 %).

Słubice

Liczba mieszkańców gminy Słubice wzrosła w ostatnich 10 latach. Pod koniec 2018 roku w gminie Słubice zameldowanych było 20 069 mieszkańców, z tego 1 178 obcokrajowców z 29 krajów. Oznacza to, że odsetek cudzoziemców pod koniec 2018 roku wynosił 5,9 %. Największą grupę stanowili przy tym obywatele Ukrainy w liczbie 697 osób, co daje odsetek w wysokości 59,2 %. Drugą najliczniej reprezentowaną grupą byli obywatele Niemiec w liczbie 308 osób (26,1 %), zaraz po nich uplasowało się 60 obywateli Bułgarii (5,1 %) oraz 34 osoby z Białorusi (2,9 %).

Abb. 4: Gemeldete ausländische Einwohner in der Gemeinde Słubice am 31.12.2018 nach Staatsangehörigkeit (in %)

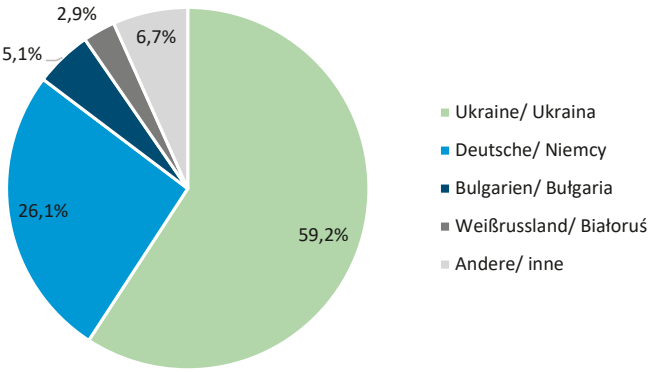

Quelle: Standesamt und Abteilung für Bürgerangelegenheiten der Gemeinde Słubice, eigene Berechnung. Angegeben sind Staatsangehörigkeiten bis zu einem Bevölkerungsanteil von 1 %, der Anteil weiterer Staatsangehörigkeiten macht insgesamt 6,7 % aus. Die gemeldeten Einwohner umfassen Personen mit ständigem und vorübergehenden Wohnsitz in der Gemeinde Słubice. Die Anmeldebedingungen in Polen unterscheiden sich von denen in Deutschland, vgl. https://www.gov.pl.

Wykres 4: Obcokrajowcy zameldowani w gminie Słubice na dzień 31.12.2018 roku według obywatelstwa (w %)

Źródło: Wydział Urzędu Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich Gminy Słubice, obliczenia własne. Powyżej podano wyłącznie obywatelstwa osób z krajów, których odsetek wynosi co najmniej 1 %, osoby z pozostałym obywatelstwem stanowią ogółem 6,7 %. Do osób tych zalicza się obywateli zarówno ze stałym, jak tymczasowym miejscem zamieszkania w gminie Słubice.

3. Mehrsprachigkeit in der frühkindlichen Bildung

3. Wielojęzyczność w edukacji przedszkolnej

Mehrsprachigkeit in der frühkindlichen Bildung

Ende 2018 waren in Frankfurt (Oder) insgesamt 2.779 Kinder im Alter von 0 bis 5 Jahren gemeldet, davon hatten 543 Kinder und damit 19,5 % eine nichtdeutsche Staatsbürgerschaft.

Abb. 5: Deutsche und ausländische Kinder im Alter von 0 bis 5 Jahren mit Hauptwohnsitz in Frankfurt (Oder) im Jahr 2018 (Anzahl)

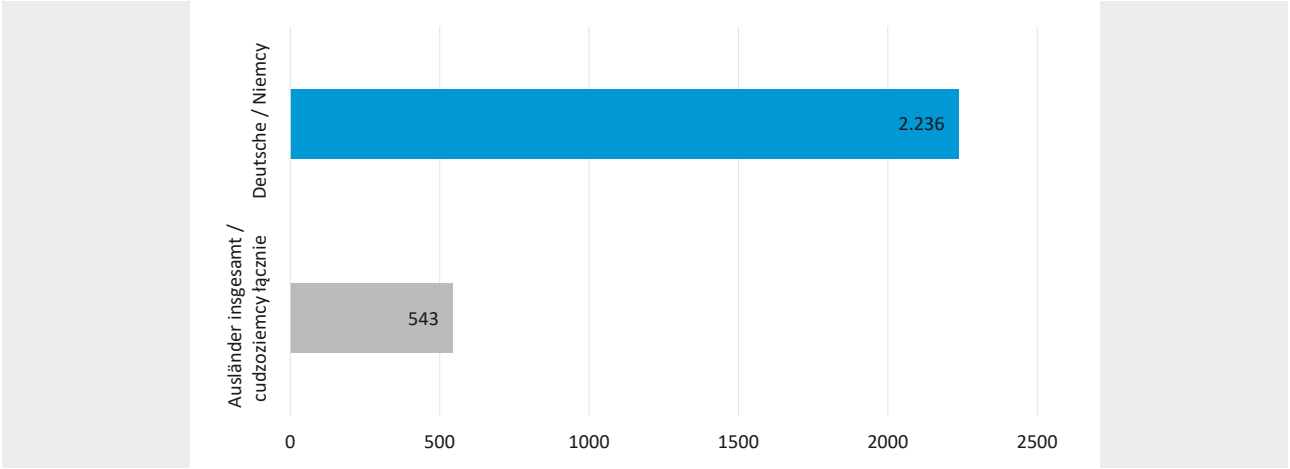

Quelle: Kommunale Statistikstelle/ Einwohnermelderegister, eigene Berechnung, Stichtag am 31.12.2018

Wielojęzyczność w edukacji przedszkolnej

Pod koniec 2018 roku we Frankfurcie nad Odrą zameldowanych było ogółem 2 779 dzieci w wieku od 0 do 5 lat, z tego 543 dzieci, a tym samym 19,5 %, miało obce pochodzenie.

Wykres 5: Dzieci niemieckie i obcego pochodzenia w wieku od 0 do 5 lat z głównym miejscem zamieszkania we Frankfurcie nad Odrą w 2018 roku (liczba)

Źródło: Wydział Statystyczny Urzędu Miejskiego we Frankfurcie nad Odrą / Urząd Meldunkowy, obliczenia własne, dane na dzień 31.12.2018 r.

Die größte Gruppe unter den jüngsten ausländischen Einwohnern stellten polnische Kinder mit 245 und einem Anteil von 45,1 % aller Kinder ausländischer Herkunft dar. Darüber hinaus besaßen weitere 138 Kinder neben der polnischen auch die deutsche Staatsbürgerschaft.

Największą grupę spośród najmłodszych mieszkańców obcego pochodzenia we Frankfurcie nad Odrą stanowiły dzieci polskie: 245 osób, co daje odsetek w wysokości 45,1 % wszystkich dzieci obcego pochodzenia. Ponadto 138 dzieci posiadało oprócz obywatelstwa niemieckiego także obywatelstwo polskie.

Abb. 6: Kinder im Alter von 0 bis 5 Jahren mit Hauptwohnsitz in Frankfurt (Oder) mit 1. oder 2. Staatsangehörigkeit Polnisch in den Jahren 2015 bis 2018 (Anzahl)

Wykres 6: Dzieci w wieku od 0 do 5 lat z głównym miejscem zamieszkania we Frankfurcie nad Odrą z pierwszym lub drugim obywatelstwem polskim w latach 2015 do 2018 (liczba)

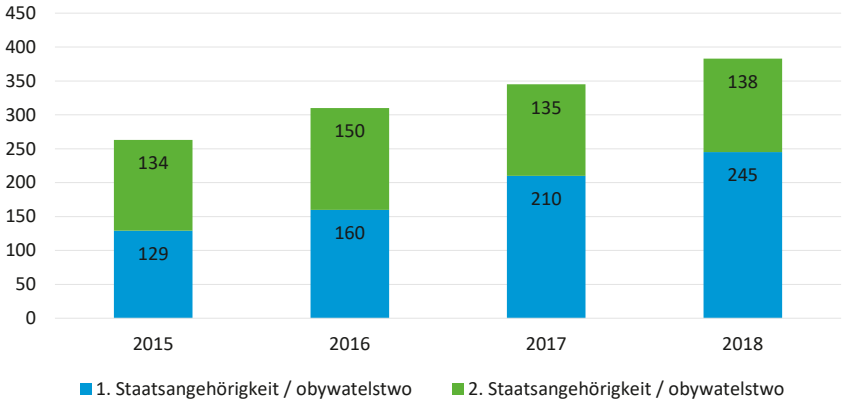

Quelle: Kommunale Statistikstelle/ Einwohnermelderegister, eigene Berechnung, Stichtag jeweils am 31.12.

Źródło: Wydział Statystyczny Urzędu Miejskiego we Frankfurcie nad Odrą / Urząd Meldunkowy, obliczenia własne, dane na dzień 31.12 danego roku

Laut Erhebungen des Frankfurter Amtes für Jugend und Soziales lag der durchschnittliche Anteil der betreuten Kinder mit mindestens einem Elternteil ausländischer Herkunft in Frankfurter Kitas, Horten und der Kindertagespflege im Jahr 2018 bei 18,8 %[3] , die größte Gruppe stellten Kinder mit polnischem Migrationshintergrund dar[4].

Frühkindliche Bildung bis zum Schuleintritt findet in Frankfurt (Oder) in den Kindertagesstätten, der Kindertagespflege sowie in den Eltern-Kind-Zentren und

Według badań przeprowadzonych przez frankfurcki Urząd ds. Młodzieży i Spraw Socjalnych odsetek dzieci, objętych opieką w przedszkolach, świetlicach i innych placówkach opieki dziennej, a których przynajmniej jeden rodzic jest obcego pochodzenia, wynosił w 2018 roku 18,8 %[3]. Największą grupę stanowiły przy tym dzieci z polskich środowisk imigracyjnych[4].

Edukacja przedszkolna aż do momentu rozpoczęcia nauki w szkole odbywa się we Frankfurcie nad Odrą w placówkach dziennej opieki nad dziećmi oraz w ośrod-

3 Der Durchschnittswert wird zu den Stichtagen 01.03./ 01.06./ 01.09./ 01.12. erhoben.

4 Die Stadt Frankfurt (Oder) arbeitet i.d.R. mit folgender Definition für den Migrationshintergrund: Eine Person hat dann einen Migrationshintergrund, wenn sie selbst oder mindestens ein Elternteil nicht mit deutscher Staatsangehörigkeit geboren wurde. Diese Definition umfasst im Einzelnen folgende Personen: zugewanderte und nicht zugewanderte Ausländer, zugewanderte und nicht zugewanderte Eingebürgerte, (Spät-) Aussiedler, mit deutscher Staatsangehörigkeit geborene Nachkommen der drei zuvor genannten Gruppen.

3 Średnie wartości zostały pozyskane na dni 01.03./ 01.06./ 01.09./ 01.12.

4 Miasto Frankfurt nad Odrą przyjmuje co do zasady następującą definicję osób ze środowisk imigracyjnych: Dana osoba pochodzi ze środowiska imigracyjnego, jeśli ona sama lub przynajmniej jeden z jej rodziców od urodzenia posiadał obywatelstwo inne niż niemieckie. Definicja ta obejmuje w szczególności następujące osoby: obcokrajowców osiedlonych na stałe i nie osiedlonych na stałe, osiedlone na stałe i nie osiedlone na stałe osoby, które uzyskały obywatelstwo niemieckie, „(późni) przesiedleńcy", potomkowie osób przynależących do powyższych trzech grup, od urodzenia posiadające obywatelstwo niemieckie.

Eltern-Kind-Gruppen statt. Die 30 Frankfurter Kindertagesstätten verfügen über vielfältige Profile und Angebote. Hierzu zählen konfessionelle Ausrichtungen (evangelisch, katholisch) sowie die Schwerpunkte Natur, Bewegung, Musik und Sprache. Der Schwerpunkt Sprache bezieht sich darauf, Kompetenzen der deutschen Sprache, der Nachbarsprache Polnisch oder weiterer Sprachen zu entwickeln.

Die Frankfurter Kitas setzen unterschiedliche Ansätze zur Förderung der Mehrsprachigkeit um[5]:

- Sechs Kitas[6] arbeiten mit einem zweisprachigen, deutsch-polnischen Erziehungskonzept und erreichen damit rund 300 Kinder. Demnach begleiten pädagogische Fachkräfte mit polnischer Muttersprache die Kinder im Kita-Alltag in ihrer Sprache nach dem Immersionsprinzip, das sich vom herkömmlichen Fremdsprachenunterricht unterscheidet: Das Polnische wird in täglichen Aktivitäten möglichst mit gleichem zeitlichen Anteil wie Deutsch verwendet. In der Regel verwendet jede Person ausschließlich die eigene Muttersprache im Umgang mit den Kindern (Prinzip „eine Person, eine Sprache"). Nach der immersiven Lernmethode sorgen die Erzieherinnen und Erzieher für sprachliche Gerüste (z.B. Lieder, Reime, Spiele, formelhafte Redewendungen, viele Wiederholungen) und Routinen im Tagesablauf[7] (z. B. Aufräumen, Morgenkreis, Essen).

kach i grupach dla dzieci i rodziców. Frankfurckie przedszkola w liczbie 30 placówek posiadają szeroki wachlarz profili i ofert. Wymienić tu można profile wyznaniowe (ewangelicki, katolicki), a także oferty tematyczne: przyrodnicze, ruchowe, muzyczne i językowe. Oferta językowa kładzie nacisk na rozwój kompetencji w zakresie języka niemieckiego, języka polskiego jako języka sąsiada, a także innych języków.

Przedszkola we Frankfurcie nad Odrą charakteryzują się różnym podejściem do wspierania wielojęzyczności [5]:

- Sześć przedszkoli[6] realizuje edukację zgodnie z dwujęzyczną polsko-niemiecką koncepcją wychowania i obejmuje tym samym około 300 dzieci. Koncepcja ta zakłada, że wychowawcy przedszkolni, dla których polski jest językiem ojczystym, towarzyszą dzieciom podczas codziennych zajęć w przedszkolu, posługując się właśnie tym językiem na zasadzie immersji, która różni się od tradycyjnej lekcji języka obcego: język polski jest, w miarę możliwości, używany podczas codziennych aktywności, w takim samym zakresie czasowym, jak język niemiecki. Stosuje się przy tym zasadę, że w kontaktach z dziećmi każdy posługuje się swoim językiem ojczystym („jedna osoba, jeden język"). Zgodnie z immersyjną metodą nauczania wychowawcy zapoznają dzieci ze strukturami językowymi przy pomocy piosenek, rymowanek, gier, przyjętych zwrotów, licznych powtórzeń, wplatając je w rutynę codziennych zajęć[7] (np. sprzątanie, jedzenie).

5 Ergebnisse aus einer telefonischen Befragung der Kitas durch das Frankfurt-Slubicer Kooperationszentrum mit Unterstützung des Amts für Jugend und Soziales, Oktober 2019.

6 Es handelt sich um die Kitas „Gertraud-Marien", „Euro-Kita", „Regenbogen", „Oderknirpse", "Am Kliestower See" (früher „Schmusebacke") sowie „Max und Moritz".

7 vgl. Kristin Kersten: „Frühe Mehrsprachigkeit - Wie kann die Praxis aussehen?", Präsentation während des Fröbel-Fachtags am 13. März 2009, https://www.erzieherin.de/files/paedagogischepraxis/FrueheMehrsprachigkeit.pdf.

5 Wyniki ankiety telefonicznej przeprowadzonej wśród przedszkoli przez Słubicko-Frankfurckie Centrum Kooperacji, przy wsparciu Urzędu ds. Młodzieży i Spraw Socjalnych, październik 2019.

6 Zalicza się tu następujące przedszkola: „Gertraud-Marien", „Euro-Kita", „Regenbogen", „Oderknirpse", „Schmusebacke" oraz „Max und Moritz".

7 por. Kristin Kersten: „Frühe Mehrsprachigkeit - Wie kann die Praxis aussehen?", prezentacja podczas konferencji FRÖBEL z dnia 13 marca 2009 r. https://www.erzieherin.de/files/paedagogischepraxis/FrueheMehrsprachigkeit.pdf

- Eine Kindertagesstätte[8] arbeitet nach dem Bewegungskonzept, indem sie das Erlernen der polnischen Sprache in Bewegungsaktivitäten integriert – nach dem Prinzip „Bewegung mit Lernen, Lernen durch Bewegung“.
- Sieben Kindertagestätten[9] halten ein Angebot zum spielerischen Erlernen der englischen Sprache vor, das vor allem in den Vorschulgruppen im Jahr vor der Einschulung umgesetzt wird.

In Słubice lernen alle Kinder ab dem 3. Lebensjahr mindestens eine moderne Fremdsprache in der Kindertageseinrichtung, dies entspricht den Anforderungen des nationalen Rahmenprogramms für Kindergärten. Demnach vermitteln alle kommunalen Kindergärten auf spielerische Weise Englisch, der Kindergarten „Pinokio“ zusätzlich Deutsch.

Im Kindergarten „Pinokio“ stehen bis zu 40 Plätze für deutsche Kinder zur Verfügung, im Gegenzug besuchen 20 Słubicer Kinder die Frankfurter „Eurokita“.

Darüber hinaus kooperieren einige Frankfurter und Słubicer Kitas miteinander, wodurch aktiv die Nachbarsprache gefördert wird. Beispielhaft ist die langjährige Zusammenarbeit zwischen der „Eurokita“ und dem Kindergarten „Pinokio“ sowie zwischen der Kita „Bambi“ und dem Kindergarten „Jarzębinka“ zu nennen.

- Jedno z przedszkoli[8] pracuje zgodnie z koncepcją ruchową, co oznacza integrowanie nauki języka polskiego w aktywności ruchowe – wedle zasady „Ruch wraz z nauką, uczenie się przez ruch”.
- Siedem przedszkoli[9] oferuje naukę języka angielskiego w formie zabawy, głównie w najstarszych grupach przygotowujących do szkoły.

W Słubicach wszystkie dzieci od trzeciego roku życia uczą się w przedszkolach przynajmniej jednego nowożytnego języka obcego, co jest zgodne z wymogami ogólnopolskiego programu ramowego dla przedszkoli. Oznacza to, że wszystkie gminne przedszkola w formie zabawy oferują naukę języka angielskiego, zaś przedszkole „Pinokio” dodatkowo także języka niemieckiego.

W przedszkolu „Pinokio” jest udostępnionych do 40 miejsc dzieciom niemieckim, natomiast do frankfurckiego przedszkola „Eurokita” uczęszcza 20 dzieci ze Słubic.

Ponadto kilka frankfurckich i słubickich przedszkoli współpracuje ze sobą, wspierając w ten sposób aktywnie naukę języka sąsiada. Przykładami mogą być wieloletnie kooperacje między przedszkolami „Eurokita” i „Pinokio” bądź też między przedszkolami „Bambi” i „Jarzębinka”.

8 Kita „Am Sonnensteig“.

9 Es handelt sich um die Kitas „Hans und Hanka“, „Märchenland“, „Villa Kunterbunt“, „Kinderhaus am Südring“, „Lilo Herrmann“, “Parkschlößchen“ und „Spielhaus“, wobei die Kita „Spielhaus“ ein zweisprachiges deutsch-englisches Erziehungskonzept umsetzt.

8 Przedszkole „Am Sonnensteig“.

9 Zalicza się tu następujące przedszkola: „Hans und Hanka“, „Märchenland“, „Villa Kunterbunt“, „Kinderhaus am Südring“, „Lilo Herrmann“, “Parkschlößchen“ i „Spielhaus“, przy czym przedszkole „Spielhaus” realizuje niemiecko-angielską koncepcję wychowania.

4. Mehrsprachigkeit in der schulischen Bildung

Yeva Oliynyk, 12 Jahre

Meine Muttersprache ist Russisch. Ich komme aus Kramatorsk (etwa 80 km von Donetsk) in der Ukraine. Nach Słubice bin ich vor 4 Jahren gekommen und gleich in die Grundschule Nr. 3 gegangen. Ein Jahr zuvor war ich an einer Grundschule in Rzepin und dort habe ich angefangen, Polnisch zu lernen. Im ersten Jahr hatte ich zusätzlich zwei Stunden in der Woche Polnisch als Fremdsprache.

Zu Hause spreche ich mit meiner Familie Russisch. In der Schule unterhalte ich mich vor allem auf Polnisch, aber mit den ukrainischen und russischen Freundinnen auf Russisch, manchmal auch auf Ukrainisch. Obwohl ich Ukrainisch verstehe, spreche ich wenig. In der Schule lerne ich Englisch, aber in der Zukunft möchte ich auch noch Deutsch und Japanisch lernen, weil die Sprachen mir sehr gut gefallen. Mit meinem Hund spreche ich Polnisch.

4. Wielojęzyczność w edukacji szkolnej

Yeva Oliynyk, lat 12

Moim językiem ojczystym jest język rosyjski. Pochodzę z Kramatorska na Ukrainie (około 80 km od Doniecka). Do Słubic przyjechałam przed czterema laty i od razu poszłam do Szkoły Podstawowej nr 3. Rok wcześniej byłam w szkole podstawowej w Rzepinie i tam zaczęłam naukę języka polskiego. W pierwszym roku miałam jeszcze dodatkowo dwie godziny tygodniowo lekcji nauki języka polskiego dla obcokrajowców.

W domu, z rodziną, rozmawiam po rosyjsku. W szkole rozmawiam przede wszystkim po polsku, ale z koleżankami z Rosji i Ukrainy także po rosyjsku, a niekiedy po ukraińsku. Co prawda rozumiem ukraiński, ale mówię słabo. W szkole uczę się angielskiego, ale w przyszłości chciałabym także nauczyć się niemieckiego i japońskiego, bo bardzo podobają mi się te języki. Do mojego psa mówię po polsku.

Mehrsprachigkeit in der schulischen Bildung

Ende 2018 waren in Frankfurt (Oder) insgesamt 6.040 Kinder und Jugendliche im Alter von 6 bis 18 Jahren gemeldet, wobei 848 Personen (14 %) ausländischer Herkunft waren.

Abb. 7: Deutsche und ausländische Kinder und Jugendliche im Alter von 6 bis 18 Jahren mit Hauptwohnsitz in Frankfurt (Oder) im Jahr 2018 (Anzahl)

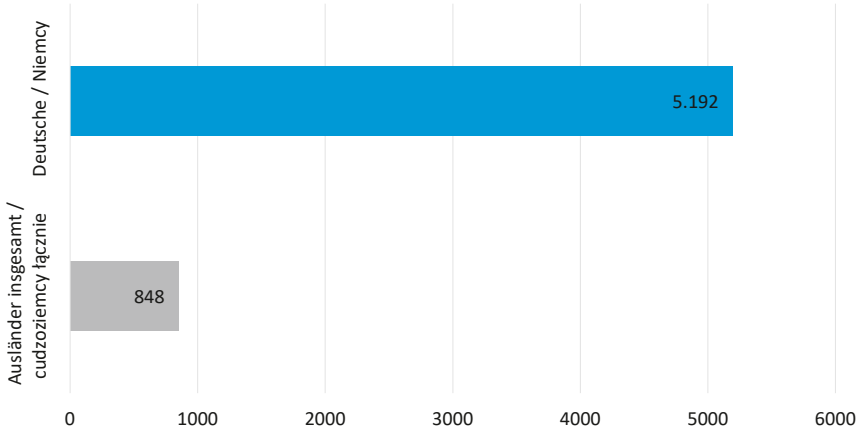

Quelle: Kommunale Statistikstelle/ Einwohnermelderegister, eigene Berechnung, Stichtag am 31.12.2018

Die größte Gruppe der Kinder und Jugendlichen stellten 280 Personen aus Polen mit einem Anteil von 33 % aller Kinder und Jugendlicher ausländischer Herkunft dar. Weitere 258 Personen besaßen neben der deutschen auch die polnische Staatsangehörigkeit (2. Staatsangehörigkeit Polnisch).

Wielojęzyczność w edukacji szkolnej

Pod koniec 2018 roku we Frankfurcie nad Odrą było zameldowanych 6 040 dzieci i młodzieży w wieku od 6 do 18 lat, przy czym 848 z nich, tj. 14 %, było obcego pochodzenia.

Wykres 7: Dzieci i młodzież (niemieckie i obcego pochodzenia) w wieku od 6 do 18 lat z głównym miejscem zamieszkania we Frankfurcie nad Odrą w 2018 roku (liczba)

Źródło: Wydział Statystyczny Urzędu Miejskiego we Frankfurcie nad Odrą / Urząd Meldunkowy, obliczenia własne, dane na dzień 31.12.2018 r.

Największą część tej populacji stanowiło 280 osób z Polski, których odsetek wśród wszystkich dzieci i młodzieży obcego pochodzenia wynosił tym samym 33 %. Dalszych 258 osób oprócz obywatelstwa niemieckiego posiadało także obywatelstwo polskie (jako drugie).

Abb. 8: Kinder und Jugendliche im Alter von 6 bis 18 Jahren mit Hauptwohnsitz in Frankfurt (Oder) mit 1. oder 2. Staatsangehörigkeit Polnisch in den Jahren 2015 bis 2018 (Anzahl)

Wykres 8: Dzieci i młodzież w wieku od 6 do 18 lat z głównym miejscem zamieszkania we Frankfurcie nad Odrą, z pierwszym lub drugim obywatelstwem polskim, w latach 2015 do 2018 (liczba)

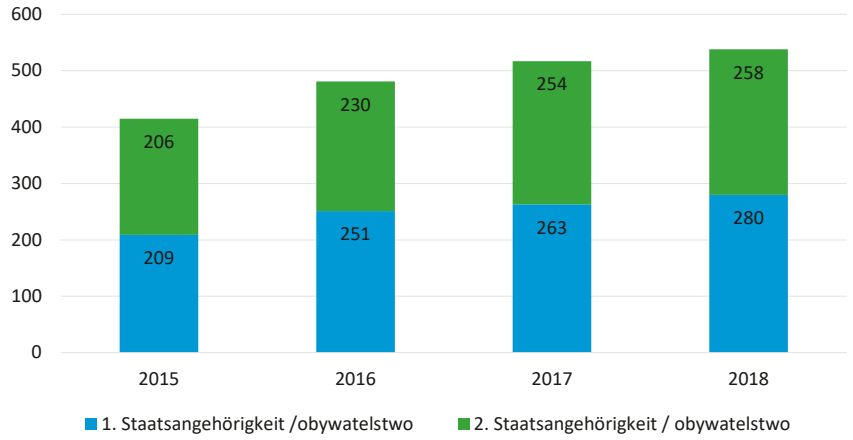

Quelle: Kommunale Statistikstelle/ Einwohnermelderegister, eigene Berechnung, Stichtag jeweils am 31.12.

Źródło: Wydział Statystyczny Urzędu Miejskiego we Frankfurcie nad Odrą / Urząd Meldunkowy, obliczenia własne, dane na dzień 31.12 danego roku

In Frankfurt (Oder) gibt es 16 Schulen in öffentlicher Trägerschaft, darunter acht Grundschulen, zwei Förderschulen, zwei Oberschulen, eine Gesamtschule, zwei Gymnasien sowie ein Oberstufenzentrum. In freier Trägerschaft befinden sich eine Freie Waldorfschule sowie eine Evangelische Grundschule. In allen Schularten werden Fremdsprachen unterrichtet.

Im Schuljahr 2018/19 (Stichtag 01.10.2018) besuchten 7.409 Schüler die Frankfurter Schulen, an denen insgesamt sechs Fremdsprachen unterrichtet wurden. Die Daten zur fremdsprachlichen Bildung[10] beziehen sich auf obligatorischen und fakultativen Unterricht wie auch auf freiwillige Arbeitsgemeinschaften an den Schulen.

We Frankfurcie nad Odrą działa 16 szkół publicznych, w tym osiem szkół podstawowych, dwie szkoły specjalne, dwie Oberschule (szkoły ponadpodstawowe, klasy 7-10), jedna Gesamtschule (szkoła ponadpodstawowa, klasy 7-13), dwa gimnazja (odpowiednik polskiego liceum, klasy 7-12) oraz jeden zespół szkół zawodowych. Natomiast prywatne szkoły to Szkoła Waldorfska (Gesamtschule, klasy 1-13) oraz Ewangelicka Szkoła Podstawowa. We wszystkich rodzajach szkół nauczane są języki obce.

W roku szkolnym 2018/19 (dane na dzień 01.10.2018) do frankfurckich szkół, w których nauczano sześciu języków obcych, uczęszczało 7 409 uczniów. Dane dotyczące nauki języków obcych[10] odnoszą się zarówno do lekcji

10 Erhebung des Frankfurt-Slubicer Kooperationszentrums mit Unterstützung des Frankfurter Sport- und Schulverwaltungsamts zum Stichtag 01.10.2018, Erhebungszeitraum Juli-September 2019.

10 Badanie przeprowadzone przez Słubicko-Frankfurckie Centrum Kooperacji przy wsparciu frankfurckiego Urzędu ds. Sportu i Administracji Szkolnej w okresie od lipca do września 2019 r.; dane ze statystyk szkolnych na dzień 01.10.2018 r.

Mit 7.247 Schülern und damit 97,8 % haben beinahe alle Frankfurter Schüler Englisch gelernt. An der Hansaschule (Schule mit dem sonderpädagogischen Förderschwerpunkt „geistige Entwicklung“) wird kein Englisch unterrichtet. An der Lessingschule (Schule mit dem sonderpädagogischen Förderschwerpunkt „Lernen“) wie auch am Oberstufenzentrum (OSZ) wird Englisch teilweise unterrichtet. Es folgten Französisch mit 1.085 Schülern (14,6 %) und Polnisch mit 1.061 Schülern (14,3 %). Russisch lernten 635 Schüler (8,6 %) und Latein 278 Schüler (3,8 %). Darüber hinaus wird Spanisch an der Sportschule in Form einer Arbeitsgemeinschaft angeboten.

obowiązkowych, jak i fakultatywnych, a także do dobrowolnych kół zainteresowań w szkołach.

Niemal wszyscy uczniowie frankfurckich szkół, a mianowicie 7 247, czyli 97,8 %, uczyli się języka angielskiego. Lekcje angielskiego nie odbywały się jedynie w Hansaschule (szkoła specjalna o profilu „rozwoju umysłowego”), a także częściowo w Lessingschule (szkoła specjalna) i zespole szkół zawodowych. Drugim najpopularniejszym językiem obcym w szkole był francuski (1 805 uczniów, 14,6 %), a trzecim - język polski (1 061 uczniów, 14,3 %). Języka rosyjskiego uczyło się 635 uczniów (8,6 %), zaś łaciny - 278 uczniów (3,8 %). Ponadto w szkole sportowej w ramach koła zainteresowań prowadzone były zajęcia z języka hiszpańskiego.

Abb. 9: Anteil der Schülerinnen und Schüler, die Fremdsprachen an den Schulen in Frankfurt (Oder) im Schuljahr 2018/2019 gelernt haben (in %)

Wykres 9: Odsetek uczniów uczących się języków obcych w szkołach we Frankfurcie nad Odrą w roku szkolnym 2018/2019 (w %)

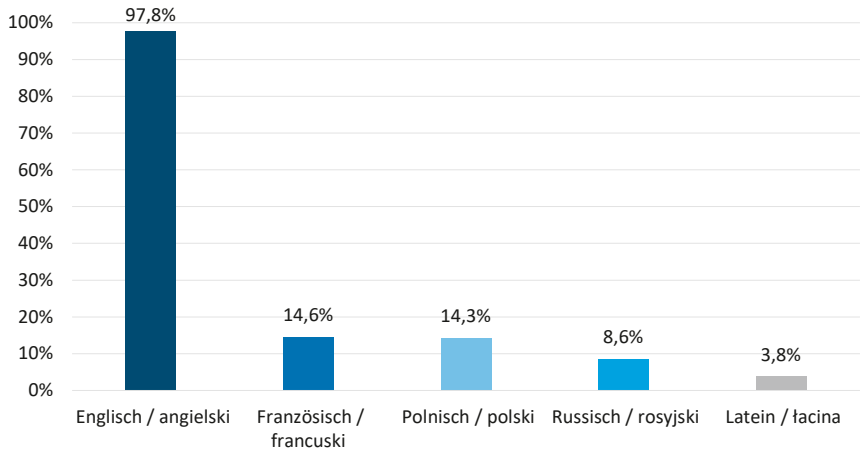

Quelle: Sport- und Schulverwaltungsamt der Stadt Frankfurt (Oder), eigene Berechnung, Stichtag am 01.10.2018

Źródło: Urząd ds. Sportu i Administracji Szkolnej miasta Frankfurt nad Odrą, obliczenia własne, dane na dzień 01.10.2018 r.

An den Frankfurter Grundschulen[11] wurden zwei Sprachen unterrichtet: Englisch und Polnisch. Englisch haben alle Frankfurter Grundschüler gelernt, Polnisch 15,7 % der Grundschüler (416). Die polnische Sprache wird an der Grundschule Mitte als Unterrichtsfach und an der Grundschule „Am Mühlenfließ" in Form einer Arbeitsgemeinschaft angeboten.

We frankfurckich szkołach podstawowych[11] nauczano dwóch języków obcych: angielskiego i polskiego. Języka angielskiego uczyli się wszyscy uczniowie frankfurckich szkół podstawowych, natomiast polskiego - 15,7 % (416 uczniów). Język polski był oferowany w szkole podstawowej „Mitte" w ramach szkolnego programu nauczania, zaś w szkole podstawowej „Am Mühlenfließ" w formie koła zainteresowań.

Abb. 10: Anteil der Schülerinnen und Schüler, die Fremdsprachen an den Grundschulen in Frankfurt (Oder) im Schuljahr 2018/2019 gelernt haben (in %)

Wykres 10: Odsetek uczniów uczących się języków obcych w szkołach podstawowych we Frankfurcie nad Odrą w roku szkolym 2018/2019 (w %)

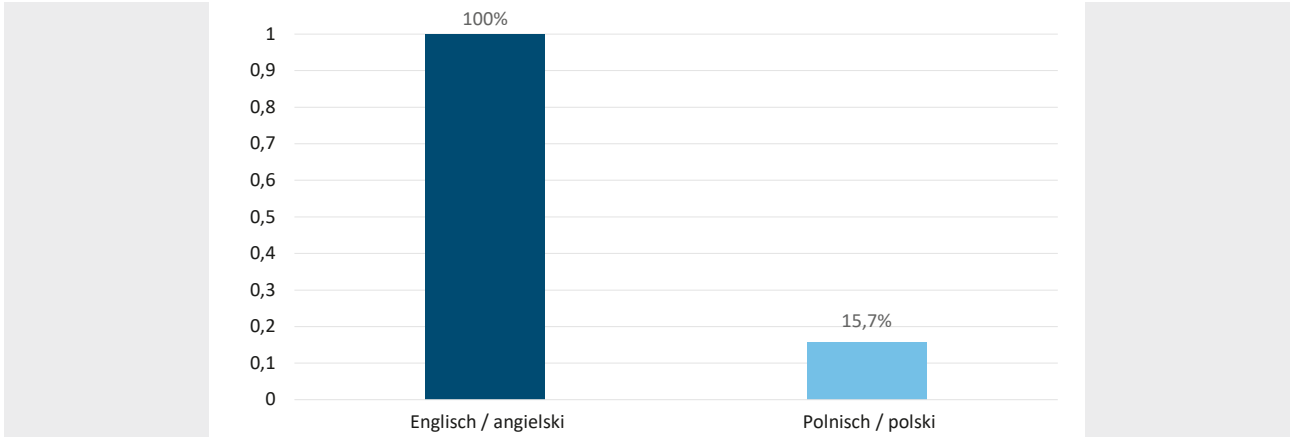

Quelle: Sport- und Schulverwaltungsamt der Stadt Frankfurt (Oder), eigene Berechnung, Stichtag am 01.10.2018

Źródło: Urząd ds. Sportu i Administracji Szkolnej miasta Frankfurt nad Odrą, obliczenia własne, dane na dzień 01.10.2018 r.

An den Frankfurter Gesamtschulen - Sportschule (Jahrgangsstufe 7-13) und der Freien Waldorfschule (Jahrgangsstufen 1-13) - wurden insgesamt fünf Fremdsprachen angeboten: Englisch haben alle Schüler gelernt, Russisch folgte mit 297 Schülern (40,4 %). 238 Schüler (32,3 %) haben Französisch an der Sportschule

We frankfurckich szkołach typu Gesamtschule - tj. w szkole sportowej (klasy 7-13) oraz w Szkole Waldorfskiej (klasy 1-13) - uczniowie mogli się uczyć ogółem pięciu języków obcych: angielskiego uczyli się wszyscy uczniowie, następnego w kolejności, rosyjskiego - 297 uczniów (40,4 %). 238 uczniów (32,3 %) uczyło się języka

11 Bei den Grundschulen handelt es sich um acht Grundschulen in öffentlicher Trägerschaft sowie die Evangelische Grundschule. Nicht berücksichtigt ist die Waldorfschule, die als Gesamtschule erfasst ist.

11 W przypadku szkół podstawowych w tej statystce zostało ujętych osiem publicznych szkół podstawowych oraz Ewangelicka Szkoła Podstawowa. Nie została tu uwzględniona Szkoła Waldorfska, która w statystyce została ujęta wśród szkół typu Gesamtschule.

gelernt, hier gab es zusätzlich eine Spanisch-Arbeitsgemeinschaft (1,9 %). An vierter Stelle folgte der Polnischunterricht, an dem 92 Schüler der Waldorfschule teilgenommen haben.

Abb. 11: Anteil der Schülerinnen und Schüler, die Fremdsprachen an den Gesamtschulen in Frankfurt (Oder) im Schuljahr 2018/2019 gelernt haben (in %)

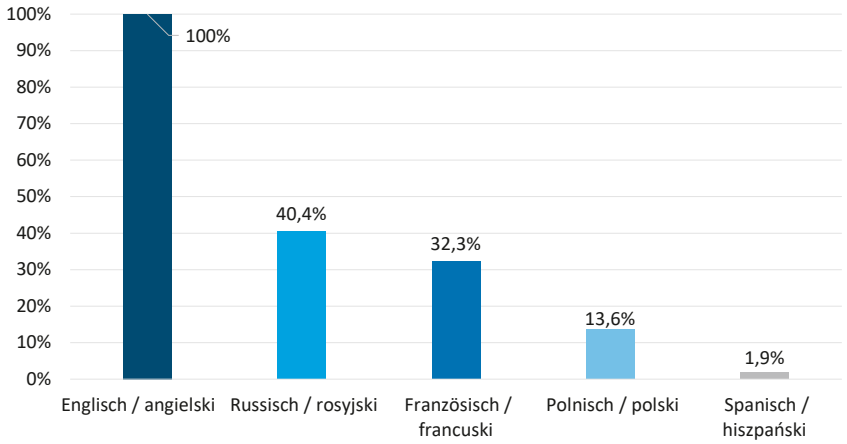

Quelle: Sport- und Schulverwaltungsamt der Stadt Frankfurt (Oder), eigene Berechnung, Stichtag am 01.10.2018

An den Frankfurter Oberschulen[12] gab es Unterricht in drei Fremdsprachen: Englisch lernten alle Oberschüler. 150 Schüler (18,3 %) lernten Französisch an beiden Oberschulen, 27 Schüler (3,3 %) Russisch an der Oberschule „Heinrich von Kleist". Darüber hinaus wurde eine Polnisch-Arbeitsgemeinschaft an der Oberschule „Ulrich von Hutten" angeboten, die wenige Schüler genutzt haben. Seit dem Schuljahr 2019/2020 gibt es an der Schule fakultativen Polnischunterricht.

12 Bei den Oberschulen (Jahrgangsstufen 7 – 10) handelt es sich um die Schulen „Ulrich von Hutten" und „Heinrich von Kleist".

francuskiego w szkole sportowej, ponadto istniało tutaj koło języka hiszpańskiego (1,9 %). Na czwartym miejscu był język polski, w którego lekcjach uczestniczyło 92 uczniów Szkoły Waldorfskiej.

Wykres 11: Odsetek uczniów uczących się języków obcych w szkołach typu Gesamtschule we Frankfurcie nad Odrą w roku szkolnym 2018/2019 (w %)

Źródło: Urząd ds. Sportu i Administracji Szkolnej miasta Frankfurt nad Odrą, obliczenia własne, dane na dzień 01.10.2018 r.

We frankfurckich szkołach średnich typu Oberschule[12] oferowano w sumie naukę trzech języków obcych. Języka angielskiego uczyli się wszyscy uczniowie, łącznie 150 osób (18,3 %) uczyło się w obu szkołach języka francuskiego, 27 uczniów (3,3 %) - języka rosyjskiego w szkole „Heinrich von Kleist". Ponadto w ofercie szkoły „Ulrich von Hutten" było koło języka polskiego, na które uczęszczała nieznaczna liczba uczniów. Od roku szkolnego 2019/2020 szkoła ta ma w swojej ofercie również fakultatywne lekcje języka polskiego.

12 Do szkół średnich typu Oberschule (klasy 7-10) zalicza się szkoły „Ulrich von Hutten" oraz „Heinrich von Kleist".

Abb. 12: Anteil der Schülerinnen und Schüler, die Fremdsprachen an den Oberschulen in Frankfurt (Oder) im Schuljahr 2018/2019 gelernt haben (in %)

Wykres 12: Odsetek uczniów uczących się języków obcych w szkołach średnich typu Oberschule we Frankfurcie nad Odrą w roku szkolnym 2018/2019 (w %)

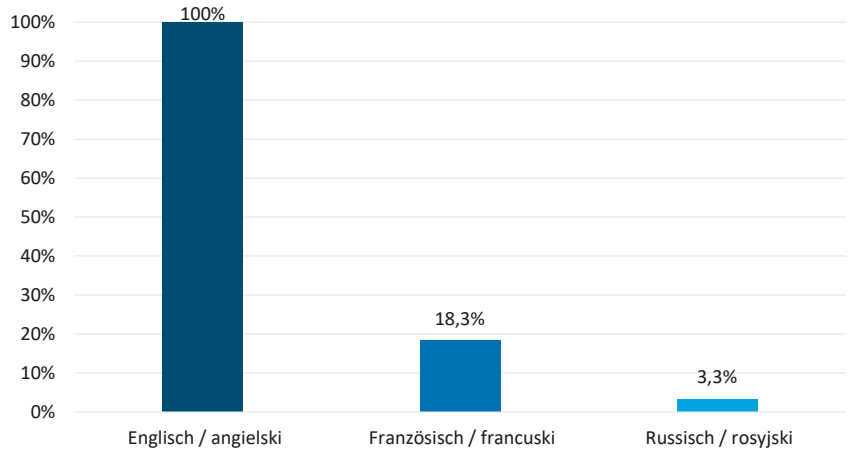

Quelle: Sport- und Schulverwaltungsamt der Stadt Frankfurt (Oder), eigene Berechnung, Stichtag am 01.10.2018

Źródło: Urząd ds. Sportu i Administracji Szkolnej miasta Frankfurt nad Odrą, obliczenia własne, dane na dzień 01.10.2018 r.

Die Frankfurter Gymnasien – Karl-Liebknecht-Gymnasium und Carl-Friedrich-Gauß-Gymnasium – halten ein Angebot an fünf Fremdsprachen vor: Neben Englisch (100 %) haben 611 Schüler (43,6 %) Französisch an beiden Schulen gelernt, 315 Schüler (22,5 %) Polnisch am Karl-Liebknecht-Gymnasium. Für den Lateinunterricht haben sich 278 Schüler (19,8 %) an beiden Schulen entschieden. Russisch haben 253 Schüler (18,1 %) ebenfalls an beiden Schulen gelernt.

Frankfurckie gimnazja (odpowiednik polskiego liceum) - Karl-Liebknecht-Gymnasium oraz Carl-Friedrich-Gauß--Gymnasium - oferowały w sumie naukę pięciu języków obcych: oprócz języka angielskiego (100 %), 611 uczniów obu szkół (43,6 %) uczyło się języka francuskiego, zaś w Karl-Liebknecht-Gymnasium - 315 uczniów (22,5 %) języka polskiego. Na naukę łaciny zdecydowało się 278 uczniów (19,8 %) obu szkół. Również w obu szkołach łącznie 253 uczniów (18,1 %) uczyło się języka rosyjskiego.

Abb. 13: Anteil der Schülerinnen und Schüler, die Fremdsprachen an den Gymnasien in Frankfurt (Oder) im Schuljahr 2018/2019 gelernt haben (in %)

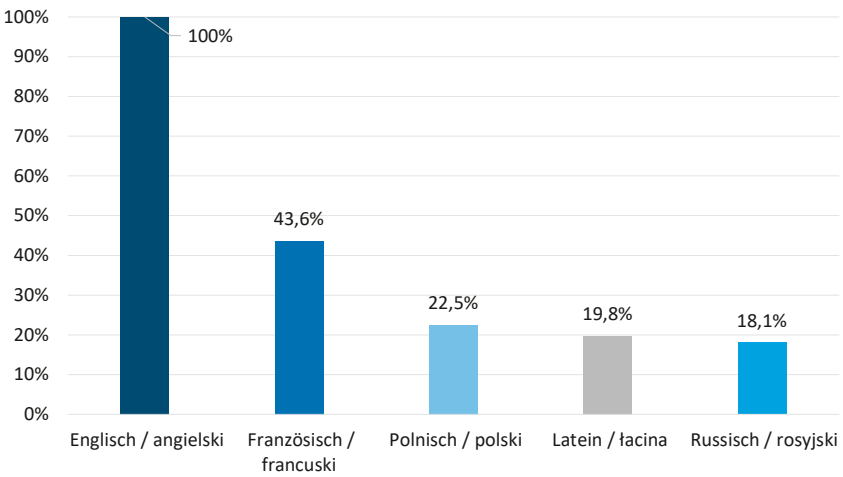

Quelle: Sport- und Schulverwaltungsamt der Stadt Frankfurt (Oder), eigene Berechnung, Stichtag am 01.10.2018

Wykres 13: Odsetek uczniów uczących się języków obcych w gimnazjach (odpowiednik polskiego liceum) we Frankfurcie nad Odrą w roku szkolnym 2018/2019 (w %)

Źródło: Urząd ds. Sportu i Administracji Szkolnej miasta Frankfurt nad Odrą, obliczenia własne, dane na dzień 01.10.2018 r.

Am Frankfurter Oberstufenzentrum „Konrad Wachsmann" haben 1.532 Schüler (98,3 %) Englisch gelernt, gefolgt von Polnisch mit 228 Schülern (14,6 %). 86 Schüler (5,5 %) haben Französisch und 58 Schüler (3,7 %) Russisch gelernt.

We frankfurckim zespole szkół zawodowych (Oberstufenzentrum) „Konrad Wachsmann" 1 532 uczniów (98,3 %) uczyło się języka angielskiego, zaś 228 uczniów (14,6 %) - języka polskiego. 86 uczniów (5,5 %) uczyło się języka francuskiego, zaś 58 (3,7 %) - języka rosyjskiego.

Abb. 14: Anteil der Schülerinnen und Schüler, die Fremdsprachen am Oberstufenzentrum in Frankfurt (Oder) im Schuljahr 2018/2019 gelernt haben (in %)

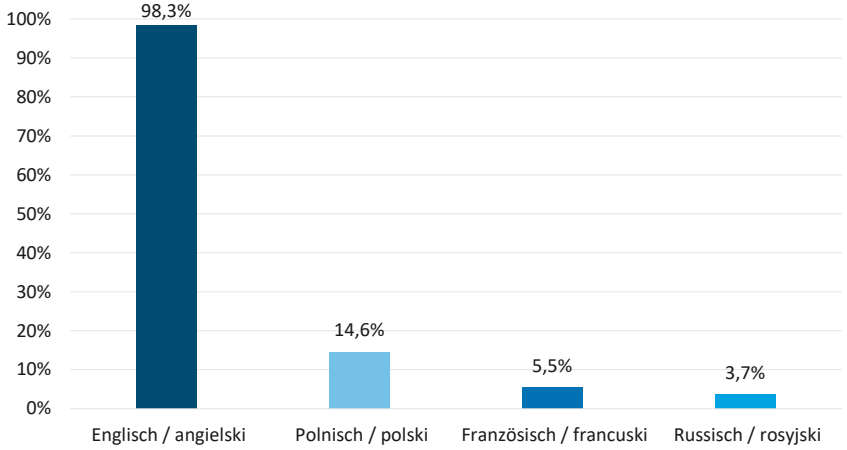

Quelle: Sport- und Schulverwaltungsamt der Stadt Frankfurt (Oder), eigene Berechnung, Stichtag am 01.10.2018

Wykres 14: Odsetek uczniów uczących się języków obcych w zespole szkół zawodowych (Oberstufenzentrum) we Frankfurcie nad Odrą w roku szkolnym 2018/2019 (w %)

Źródło: Urząd ds. Sportu i Administracji Szkolnej miasta Frankfurt nad Odrą, obliczenia własne, dane na dzień 01.10.2018 r.

Neben dem fremdsprachlichen Unterricht an den Schulen gibt es muttersprachliche bzw. herkunftssprachliche Angebote, die im Land Brandenburg durch die RAA Brandenburg organisiert werden. Der Unterricht findet schulübergreifend für maximal vier Unterrichtsstunden (à 45 Minuten) pro Woche nach dem regulären Unterricht statt. In Frankfurt (Oder) wird muttersprachlicher Unterricht für Kinder in den Sprachen Polnisch, Arabisch, Russisch und Vietnamesisch erteilt. Laut Angaben der RAA Brandenburg haben im Schuljahr 2018/19 insgesamt 68 Kinder am muttersprachlichen Unterricht Polnisch an drei Frankfurter Grundschulen (Evangelische Grundschule, Grundschule Mitte und Freie Waldorfschule) teilgenommen. Arabisch lernten 76 Schüler an der Volkshochschule. Den muttersprachlichen Russischunterricht haben 36 Kinder an der Grundschule Mitte

We Frankfurcie nad Odrą oprócz lekcji języków obcych w szkołach oferowane są także lekcje języków ojczystych (określane również jako języki krajów pochodzenia). W kraju związkowym Brandenburgia są one organizowane przez instytucję RAA Brandenburg. Oferta nauki języka ojczystego obejmuje maksymalnie cztery godziny lekcyjne (po 45 minut każda) tygodniowo, zawsze po lekcjach w szkole. We Frankfurcie nad Odrą lekcje języka ojczystego dla dzieci obejmują języki polski, arabski, rosyjski i wietnamski. Według danych RAA Brandenburg w roku szkolnym 2018/19 w lekcjach języka polskiego jako ojczystego uczestniczyło 68 dzieci w trzech frankfurckich szkołach podstawowych (Ewangelicka Szkoła Podstawowa, szkoła podstawowa „Mitte" oraz Szkoła Waldorfska). Arabskiego uczyło się 76 uczniów we frankfurckiej Volkshochschule. Języka rosyjskiego jako ojczystego uczyło się 36 dzieci w szkołach

und Friedensgrundschule besucht, weitere 12 Kinder erlernten Vietnamesisch an der Grundschule Mitte.

Daten zur fremdsprachlichen Bildung wurden ebenfalls an den Słubicer Schulen erhoben[13]. In der Stadt Słubice gibt es drei Grundschulen sowie jeweils eine Grundschule in den Ortsteilen Kunowice und Golice, darüber hinaus zwei Grundschulen in freier Trägerschaft. Der Landkreis Słubice ist Schulträger für die weiterführenden Schulen – das allgemeinbildende Lyzeum, das Zentrum für berufliche Bildung und lebenslanges Lernen (Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego), die Technische Schule (Zespół Szkół Technicznych) – sowie für die Förderschule (Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy/Sonderpädagogisches Zentrum). Seit dem Schuljahr 2018/19 gibt es ein „Akademisches Lyzeum" in Trägerschaft und mit Lehrkräften der Adam-Mickiewicz-Universität in Poznań.

In Słubice lernen alle Schüler ab der ersten Klasse der Grundschule[14] Englisch. Ab der siebten Jahrgangsstufe der Grundschule erfolgt der reguläre Deutschunterricht. Laut der durchgeführten Erhebung lernten 379 Grundschüler (22,9 %) im Schuljahr 2018/19 Deutsch als Fremdsprache. An den Gimnazja[15] lernten alle Schüler (161) sowohl Englisch als auch Deutsch. Der Englisch- und Deutschunterricht wird an den weiterführenden Schulen fortgesetzt. An der Słubicer Förderschule wird Deutsch als einzige Fremdsprache unterrichtet. Ebenso an der Grundschule für Erwachsene, im Lyzeum für Erwachsene sowie in der branchenbezogenen Berufs-

13 Erhebung des Frankfurt-Slubicer Kooperationszentrums mit Unterstützung der Gemeinde Słubice/ZAO und des Landkreises Słubice.

14 Nach der Schulreform von 2017 umfasst die Grundschule in Polen die Jahrgangsstufen 1-8.

15 Die dreijährigen Gimnazja (Mittelschulen, Klassenstufen 7 bis 9) sind im Schuljahr 2019/2020 aufgrund der polnischen Bildungsreform ausgelaufen

podstawowych „Mitte" i „Friedensgrundschule", kolejnych 12 dzieci korzystało z lekcji języka wietnamskiego w szkole podstawowej „Mitte".

Na cele niniejszej publikacji zostały także pozyskane dane dotyczące nauki języków obcych w szkołach słubickich[13]. W Słubicach funkcjonują trzy szkoły podstawowe, a także po jednej tego typu szkole w Kunowicach i Golicach. Podmiotem odpowiedzialnym za szkoły podstawowe jest gmina Słubice. Ponadto istnieją jeszcze dwie podstawowe szkoły niepubliczne. Powiat Słubicki jest natomiast podmiotem prowadzącym dla szkół średnich: Zespołu Szkół Licealnych, Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego, Zespołu Szkół Technicznych, a także Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego. Od roku szkolnego 2018/19 w budynku Collegium Polonicum w Słubicach istnieje „Uniwersyteckie Liceum Ogólnokształcące", którego kadrę pedagogiczną stanowią pracownicy dydaktyczni i naukowo-dydaktyczni Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

W Słubicach wszyscy uczniowie od pierwszej klasy szkoły podstawowej[14] uczą się języka angielskiego. Natomiast od klasy siódmej szkoły podstawowej rozpoczynają się regularne lekcje języka niemieckiego. Według przeprowadzonych badań 379 uczniów szkół podstawowych (22,9 %) w roku szkolnym 2018/19 uczyło się języka niemieckiego jako języka obcego. W gimnazjach[15] wszyscy uczniowie (161) uczyli się zarówno języka angielskiego, jak i niemieckiego. W szkołach średnich kontynuowane są lekcje obydwu języków. W słubickiej szkole specjalnej jedynym językiem obcym jest język niemiecki. Również w szkole podstawowej dla dorosłych oraz w liceum dla dorosłych

13 Dane liczbowe zostały zebrane przez Słubicko-Frankfurckie Centrum Kooperacji przy wsparciu gminy Słubice (ZAO) oraz Wydziału Edukacji Starostwa Powiatowego w Słubicach.

14 Po reformie edukacji w 2017 roku szkoła podstawowa w Polsce obejmuje klasy od 1 do 8.

15 W roku szkolnym 2019/2020 trzyletnie gimnazja (obejmujące klasy od 7 do 9) zostały zlikwidowane w ramach reformy edukacji.

schule[16] wird als Fremdsprache ausschließlich Deutsch unterrichtet. Damit haben im Schuljahr 2018/19 insgesamt 2.422 Schüler (91,3 %) Englisch gelernt, 1.342 Schüler (50,6 %) nahmen am Deutschunterricht teil.

Abb. 15: Anteil der Schülerinnen und Schüler, die Fremdsprachen an den Schulen[17] auf dem Gebiet der Gemeinde Słubice im Schuljahr 2018/2019 gelernt haben

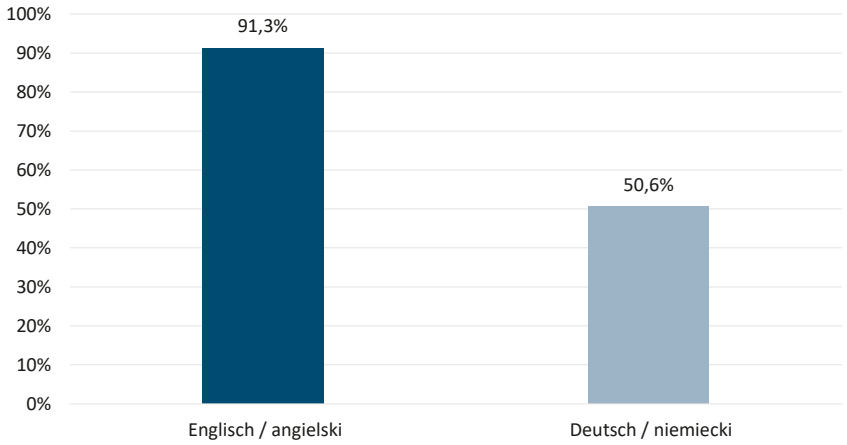

Quelle: Zespół Administracyjny Oświaty w Słubicach/ Wydział Edukacji Starostwa Powiatowego w Słubicach, eigene Berechnung, Stichtag am 30.09.2018

Zu erwähnen ist das langjährige Latarnia-Projekt des Frankfurter Karl-Liebknecht-Gymnasiums und der Słubicer Grundschule Nr. 2, im Rahmen dessen deutsche und polnische Schüler in den Jahrgangsstufen 7 und 8 ein bilinguales Unterrichtsangebot nutzen können. Die

16 An den beruflichen Schulen gibt es zwei Bildungsgänge: Am fünfjährigen Technikum erhalten die Schüler eine berufliche Fachausbildung und können das Abitur ablegen. Die branchenbezogene Berufsschule (Branżowa szkoła I stopnia – Branchenschule 1. Grades) dauert drei Jahre und schließt mit einem Berufsabschluss ab.

17 Aufgrund fehlender Daten umfasst die Erhebung nicht die Zahlen von zwei Słubicer Grundschulen in freier Trägerschaft.

i w branżowej szkole zawodowej[16] jedynym językiem obcym jest język niemiecki. Oznacza to, że w roku szkolnym 2018/19 języka angielskiego uczyło się ogółem 2 422 uczniów (91,3 %), natomiast 1 342 uczniów (50,6 %) uczestniczyło w lekcjach języka niemieckiego.

Wykres 15: Odsetek uczniów uczących się języków obcych w szkołach[17] na terenie gminy Słubice w roku szkolnym 2018/2019 (w %)

Źródło: Zespół Administracyjny Oświaty w Słubicach/ Wydział Edukacji Starostwa Powiatowego w Słubicach, obliczenia własne, dane na dzień 30.09.2018 r.

Należy wspomnieć także o długoletnim projekcie „Latarnia" prowadzonym przez Gimnazjum Karla Liebknechta i słubicką Szkołę Podstawową nr 2. W ramach tego projektu polscy i niemieccy uczniowie z klas 7 i 8 mogą korzystać z oferty lekcji dwujęzycznych. Uczniowie uczą się intensywnie języka sąsiada, współpra-

16 Istnieją dwa rodzaje kształcenia zawodowego: w trwających 5 lat technikach uczniowie uzyskują wykształcenie zawodowe i mogą zdawać maturę. Natomiast w szkołach branżowych I stopnia nauka trwa 3 lata i kończy się uzyskaniem tytułu zawodowego

17 Na skutek braku danych badanie to nie obejmuje liczby uczniów z dwóch słubickich szkół niepublicznych.

Schüler lernen intensiv die Nachbarsprache, arbeiten in Projekten zusammen und absolvieren gemeinsame Unterrichtstage. Jeweils 12 deutsche und 12 polnische Schüler, zusammengefasst in einem gemischten deutsch-polnischen Kurs, lernen im 14-tägigen Wechsel in Frankfurt (Oder) und Słubice. Die Schülerinnen und Schüler werden in den Sachfächern Mathematik, Kunst, Musik und Sport gemeinsam auf Deutsch bzw. Polnisch unterrichtet.

cują przy projektach i uczęszczają na wspólne lekcje; 12 uczniów niemieckich i 12 uczniów polskich tworzy wspólną, mieszaną klasę polsko-niemiecką, która co 14 dni na przemian uczy się we Frankfurcie nad Odrą i Słubicach. Lekcje nauczane w języku polskim i niemieckim obejmują takie przedmioty jak: matematyka, plastyka, muzyka i wychowanie fizyczne.

5. Mehrsprachigkeit in der Hochschulbildung

Bassal Malik, 26 Jahre

Meine Muttersprachen sind Englisch und Urdu. Urdu spreche ich mit Menschen aus meiner Heimat Pakistan. An der Europa-Universität Viadrina habe ich Wirtschaftswissenschaften auf Englisch studiert. Heute unterstütze ich kleine und mittlere Unternehmen, Marketingstrategien für Social Media aufzustellen und neue Zielgruppen zu erschließen. Meine Kunden kommen aus Deutschland und der ganzen Welt. Im Unternehmen und vor Ort kommuniziere ich auf Englisch, daneben lerne ich Deutsch.

5. Wielojęzyczność w edukacji uniwersyteckiej

Bassal Malik

Moimi językami ojczystymi są angielski i urdu. Językiem urdu posługuję się w kontaktach z osobami z mojej ojczyzny, Pakistanu. Na Uniwersytecie Europejskim Viadrina studiowałem ekonomię w języku angielskim. Dzisiaj wspieram małe i średnie przedsiębiorstwa przy tworzeniu strategii marketingowych w mediach społecznościowych oraz w poszukiwaniu nowych grup docelowych. Moi klienci pochodzą z Niemiec i innych części świata. W pracy i na codzień komunikuję się w języku angielskim, oprócz tego uczę się języka niemieckiego.

Mehrsprachigkeit in der Hochschulbildung

Zur Bildungslandschaft der Stadt Frankfurt (Oder) und der Gemeinde Słubice gehören die Europa-Universität Viadrina und das Collegium Polonicum.

Im Wintersemester 2018/2019 waren 6.461 Studierende an der Europa-Universität Viadrina eingeschrieben. Studierende aus dem Ausland tragen maßgeblich zur Studierendenlandschaft in der Stadt bei. Im Wintersemester 2018/2019 waren an der Europa-Universität Viadrina 1.586 ausländische Studierende aus 108 Ländern immatrikuliert. Somit lag der Anteil internationaler Studierender bei 24,5 %. Die größte ausländische Gruppe stellen nach wie vor die polnischen Studierenden dar, deren Anteil mit 437 Studierenden bei 27,6 % der ausländischen Studierenden lag.

Wielojęzyczność w edukacji uniwersyteckiej

Elementami systemu edukacyjnego Frankfurtu nad Odrą i Słubic są Uniwersytet Europejski Viadrina oraz Collegium Polonicum.

W semestrze zimowym 2018/2019 na Uniwersytecie Europejskim Viadrina studiowało 6 461 osób, w tym 1 586 studentów zagranicznych ze 108 krajów, mając tym samym duży wpływ na środowisko studenckie. Oznacza to, że odsetek studentów międzynarodowych wynosił 24,5 %. Największą grupę obcokrajowców wciąż stanowili Polacy, których liczba wynosiła 437, czyli 27,6 % wszystkich studentów z zagranicy.

Abb. 16: Studierendenanteil nach Staatsangehörigkeit an der Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder) im Wintersemester 2018/19 (in %)

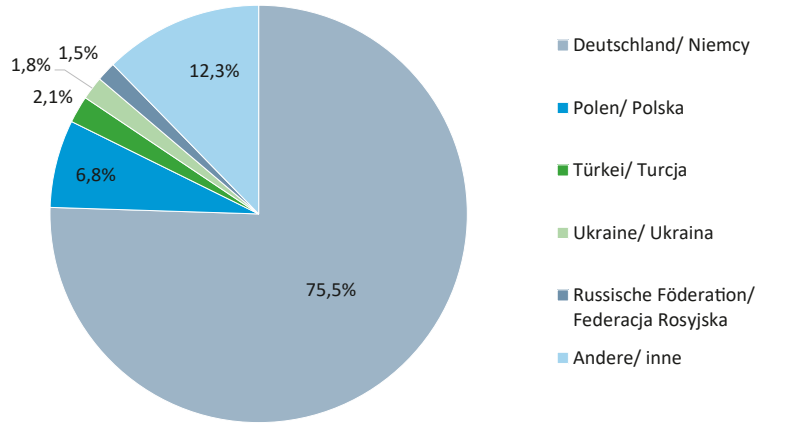

Quelle: Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder), eigene Berechnung

Wykres 16: Odsetek studentów według narodowości na Uniwersytecie Europejskim Viadrina we Frankfurcie nad Odrą w semestrze zimowym 2018/2019 (w %)

Źródło: Uniwersytet Europejski Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, obliczenia własne

Das Collegium Polonicum ist eine gemeinsame wissenschaftliche Einrichtung der Europa-Universität Viadrina und der Adam-Mickiewicz-Universität Poznań. Im Wintersemester 2018/19 waren im Collegium Polonicum 420 Studierende eingeschrieben. Im Betrachtungszeitraum wurden folgende Studiengänge gemeinsam durch die Europa-Universität Viadrina und das Collegium Polonicum angeboten: „Interkulturelle Germanistik", „Polnische Philologie als Fremdsprache", „Sprachen, Kommunikation und Kulturen in Europa" (mit dem Track „Intercultural Communication Studies") und ein deutsch-polnisches Jurastudium. Bei den beiden letztgenannten handelt es sich um mehrsprachige Studiengänge.

Die Europa-Universität Viadrina bietet weitere mehrsprachige Studiengänge an:

- Deutsch-Englisch: Bachelor und Master „International Business Administration" mit insgesamt 648 Studierenden
- Deutsch-Französisch: „Multimodalität – Diskurs – Medien" als Track im Master-Studiengang „Sprache, Medien, Gesellschaft"/"Sprachen, Kommunikation und Kulturen in Europa"
- Englisch: Masterstudiengang „International Human Rights and Humanitarian Law" mit 101 Studierenden

Weiterhin werden an der Europa-Universität Viadrina Vorlesungen und Seminare in den Sprachen Deutsch, Englisch, Polnisch, Spanisch und Französisch angeboten.

Einen großen Beitrag zum Erlernen von Sprachen leistet das Sprachenzentrum der Europa-Universität Viadrina als eine zentrale wissenschaftliche Einrichtung im Bereich der studienbegleitenden Fremdsprachenausbildung. Das Sprachenzentrum bietet neun Sprachen auf verschiedenen Niveaustufen – von Grundkenntnissen bis zur Fachkommunikation – an. Im Wintersemester 2018/19 haben die Sprachkurse 1.619 Teilnehmer und damit 25 % der gesamten Studierendenzahl besucht. Die meisten Studierenden mit 44 % haben Englisch

Collegium Polonicum jest wspólną instytucją naukową Uniwersytetu Europejskiego Viadrina oraz Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W semestrze zimowym 2018/19 na Collegium Polonicum było immatrykulowanych 420 studentów. W analizowanym okresie Uniwersytet Europejski Viadrina oraz Collegium Polonicum oferowały wspólnie następujące kierunki licencjackie i magisterskie: „Germanistyka międzykulturowa", „Filologia polska jako obca", „Języki, komunikacja i kultury w Europie" (wraz z „Intercultural Communication Studies") oraz Polsko-Niemieckie Studia Prawnicze. Dwa ostatnie kierunki mają charakter dwujęzyczny.

Natomiast Uniwersytet Europejski Viadrina oferuje także inne kierunki wielojęzyczne:

- niemiecko-angielski: studia licencjackie i magisterskie „International Business Administration" w liczbie 648 studentów
- niemiecko-francuski: „Multimodalność - dyskurs - media" jako specjalizacja w ramach studiów magisterskich „Język, media, społeczeństwo"/ „Języki, komunikacja i kultury w Europie"
- kierunek anglojęzyczny: „International Human Rights and Humanitarian Law" w liczbie 101 studentów

Ponadto na Uniwersytecie Europejskim Viadrina oferowane są wykłady i seminaria w następujących językach: niemiecki, angielski, polski, hiszpański i francuski.

Znaczny wkład w naukę języków obcych wnosi Centrum Językowe Uniwersytetu Europejskiego Viadrina, które stanowi centralną instytucję naukową w zakresie edukacji językowej w trakcie studiów. Centrum językowe oferuje zajęcia w dziewięciu językach na różnych poziomach - począwszy od podstawowego po komunikację specjalistyczną. W semestrze zimowym 2018/19 na kursy językowe uczęszczało 1 619 osób, czyli 25 % wszystkich studentów. Większość z nich, tj. 44 %, uczyła się języka angielskiego, na drugim miejscu był niemiecki jako język

gelernt, gefolgt von Deutsch als Fremdsprache mit 18 % und Spanisch mit 16,5 %. Für Polnisch entschieden sich 8,5 % der Sprachlernenden. Bei 13 Studiengängen ist die Sprachausbildung obligatorisch.

Abb. 17: Anteil von Studierenden des Sprachenzentrums der Europa-Universität Viadrina nach Sprachkursen im Wintersemester 2018/19 (in %)

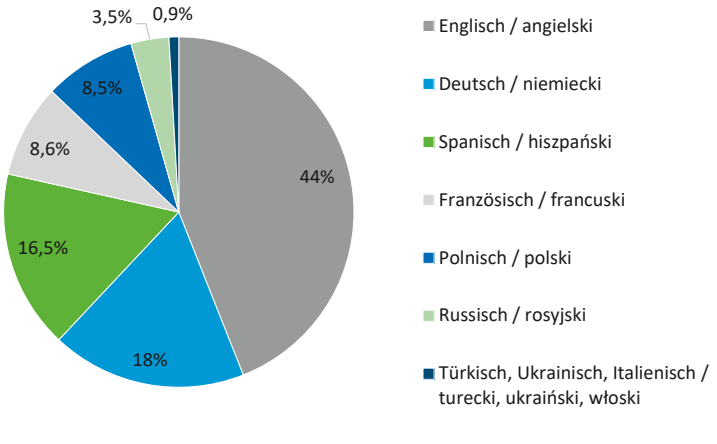

Quelle: Sprachenzentrum der Europa-Universität Viadrina, eigene Berechnung

Darüber hinaus bietet das Sprachenzentrum Semester-, Intensiv- und Auslandskurse sowie Sprachlernberatung, Peer-Tutoring, Vermittlung von Tandem-Partnern und eine Infrastruktur zum Selbstlernen an.

Die Sprachausbildung am Collegium Polonicum umfasst den Fremdsprachenunterricht in Deutsch, Englisch und Polnisch.

Beim Thema der interkulturellen Sensibilisierung sowie einer besseren Integration der internationalen Studierenden spielt das „Zentrum für interkulturelles Lernen" der Europa-Universität Viadrina eine große Rolle. Diese Einrichtung fördert und erforscht interkulturelles Lernen

obcy - 18 %, następnie był język hiszpański - 16,5 %, a na naukę języka polskiego zdecydowało się 8,5 % studentów. Nauka języków obcych jest obowiązkowa w przypadku 13 kierunków studiów.

Wykres 17: Odsetek studentów Centrum Językowego Uniwersytetu Europejskiego Viadrina według kursów językowych w 2018/2019 (w %)

Źródło: Centrum Językowe Uniwersytetu Europejskiego Viadrina, obliczenia własne

Ponadto Centrum Językowe oferuje kursy semestralne, intensywne i wyjazdowe oraz doradztwo językowe, tutoring, wyszukiwanie partnerów tandemowych, a także infrastrukturę dla samodzielnej nauki.

Edukacja językowa w Collegium Polonicum obejmuje lekcje języka niemieckiego, angielskiego i polskiego jako języka obcego.

Bardzo ważną rolę w zakresie uwrażliwiania międzykulturowego oraz daleko idącej integracji studentów odgrywa „Centrum Nauczania Interkulturowego" Uniwersytetu Europejskiego Viadrina. Jednostka ta wspiera nauczanie międzykulturowe oraz oferuje szkolenia,

und bietet interkulturelle Trainings, Beratung, Workshops, Exkursionen, praxisrelevante Seminare sowie eine PeerTutoring-Ausbildung.

Darüber hinaus hat die Europa-Universität Viadrina das Patenschaftsprogramm „Fremde werden Freunde“ ins Leben gerufen, bei dem sich ausländische Studierende und Gastfamilien aus Frankfurt (Oder) und Słubice kennen lernen können und die Gastfamilien bei der ersten Orientierung in der Stadt behilflich sind.

Ein Beispiel für die Mehrsprachigkeit im Hochschulbereich stellt die Ausstattung der beiden Universitätsbibliotheken mit fremdsprachlichen Medien dar. Die Bibliothek der Europa-Universität Viadrina verfügt insgesamt über 282.459 Medien in 173 Fremdsprachen. Die meisten ausländischen Medien (227.812) sind in englischer Sprache verfasst, gefolgt von Medien in den Sprachen Französisch (21.962), Russisch (12.807) und Polnisch (12.534). Darüber hinaus sind Medien in selteneren Sprachen wie Adygisch, Burjatisch, Koptisch, Malagassi oder irokesischen Sprachen zu finden.

Die Universitätsbibliothek im Collegium Polonicum verfügt über Medien in 60 verschiedenen Sprachen, darunter 11.824 deutschsprachige Medien, knapp 3.000 Medien auf Englisch, rund 450 auf Russisch und 350 auf Französisch, darüber hinaus in seltenen Sprachen wie Bengali, Tschuwaschisch oder Kaschubisch.

doradztwo, warsztaty, wycieczki, seminaria i szkolenia tutoringowe w tym zakresie.

Ponadto Uniwersytet Europejski Viadrina wprowadził program patronacki „Fremde werden Freunde“ (Nieznajomi stają się przyjaciółmi), w ramach którego studenci zagraniczni i rodziny patronackie z Frankfurtu nad Odrą i Słubic mogą się wzajemnie poznać, przy czym rodziny patronackie służą wsparciem w życiu codziennym studentom.

Wyposażenie obu bibliotek uniwersyteckich w media obcojęzyczne stanowi także ciekawy przykład wielojęzyczności w zakresie szkolnictwa wyższego. Biblioteka Uniwersytetu Europejskiego Viadrina dysponuje mediami w 173 językach obcych w ilości 282 459 sztuk. Większość mediów zagranicznych (227 812) jest w języku angielskim, kolejno francuskim (21 962), rosyjskim (12 807) i polskim (12 534). Ponadto dostępne są media w językach rzadko używanych, takich jak adygejski, buriacki, koptyjski, malgaski czy w językach irokeskich.

Biblioteka Uniwersytecka w Collegium Polonicum dysponuje mediami w 60 różnych językach, w tym w języku niemieckim (11 824), angielskim (3 000), rosyjskim (450) i francuskim (350), a ponadto w językach rzadkich, takich jak bengalski, czuwaski czy kaszubski.

6. Mehrsprachigkeit in der Erwachsenenbildung

Heidelore Schwaneberg

In der Schule habe ich Russisch gelernt, ich kann mich verständigen und wende die Sprache regelmäßig mit Tschetschenen in Frankfurt (Oder) an. Allerdings bedaure ich, dass ich die Sprache nicht besser beherrsche. Außerdem habe ich Englisch an der Volkshochschule gelernt. Auf Englisch kann ich mich gut verständigen. Ich tausche mich mit Angehörigen in Kanada aus und singe auf Englisch im Chor „Heavenly Voices".

Zur polnischen Sprache bin ich über das Lied „Kleiner Kuckuck" – „Kukułeczki" gekommen. Wenn mein Chor „Lebensfreude" mit dem Słubicer Chor „Konsonans" zusammen singt, nennen wir uns „Kukułeczkis". Da ich in der Grenzregion lebe, möchte ich mich auch auf Polnisch unterhalten können. Obwohl ich durch meine Russisch-Kenntnisse einiges ableiten kann, muss ich noch viel lernen und besuche Polnischkurse.

6. Wielojęzyczność w edukacji osób dorosłych

Heidelore Schwaneberg

W szkole uczyłam się rosyjskiego, potrafię się porozumiewać w tym języku i często go używam w rozmowach z Czeczenami we Frankfurcie nad Odrą. Żałuję jednak, że nie znam lepiej języka rosyjskiego. Ponadto uczyłam się angielskiego w Volkshochschule. Po angielsku porozumiewam się dobrze, rozmawiam z krewnymi z Kanady i śpiewam po angielsku w chórze „Heavenly Voices".

Na język polski trafiłam dzięki piosence „Kukułeczka". Kiedy mój chór „Lebensfreude" śpiewa wspólnie ze słubickim chórem „Konsonans", to wówczas nazywamy się „Kukułeczkis". Ponieważ mieszkam w regionie przygranicznym, chciałabym umieć porozumiewać się także w języku polskim. Znajomość języka rosyjskiego pomaga mi w nauce języka polskiego, mimo wszystko muszę się jeszcze wiele nauczyć i dlatego chodzę na kursy języka polskiego.

Mehrsprachigkeit in der Erwachsenenbildung

Im Bereich der Erwachsenenbildung nimmt die Volkshochschule Frankfurt (Oder) eine zentrale Rolle ein. Im Jahr 2018 umfasste das Programm der Volkshochschule 593 Kurse und 425 Einzelveranstaltungen. Das Programm orientiert sich an gesellschaftlichen Themen ebenso wie an den Anforderungen in der Berufswelt. In steigendem Maße nehmen polnische Bürger das Angebot der Volkshochschule wahr. Das betrifft vor allem die Sprachkurse in Deutsch als Fremdsprache, aber auch Kurse mit zweisprachigen Dozenten, die auf Deutsch und Polnisch durchgeführt werden.

Eine große Rolle in der Volkshochschule spielt die Sprachvermittlung. Im Jahr 2018 haben 1.837 Personen an Sprachkursen teilgenommen. Davon haben jeweils 37 % Englisch in 60 Kursen und Deutsch als Fremdsprache in 47 Kursen gelernt, davon waren vier Integrationskurse mit 86 Teilnehmern. An dritter Stelle folgte Polnisch mit 212 Personen, was einen Anteil von 11,5 % aller Sprachkursteilnehmer ausmachte. Insgesamt wurde Unterricht in 11 Sprachen erteilt.

Auch die Mitarbeiter der Frankfurter und Słubicer Stadtverwaltung lernen Deutsch bzw. Polnisch und Englisch in Kursen an der Volkshochschule.

Wielojęzyczność w edukacji osób dorosłych

W obszarze nauczania osób dorosłych centralną rolę odgrywa Volkshochschule we Frankfurcie nad Odrą. W roku 2018 program tej szkoły obejmował 593 kursy i 425 pojedynczych wydarzeń. Program jest zorientowany na tematy życia społecznego oraz wymagania rynku pracy. W coraz większym stopniu z oferty Volkshochschule korzystają także obywatele polscy. Dotyczy to w szczególności kursów języka niemieckiego dla obcokrajowców, ale także kursów prowadzonych dwujęzycznie po polsku i po niemiecku.

Istotną rolę w Volkshochschule odgrywa nauka języków obcych. W roku 2018 w kursach językowych uczestniczyło 1 837 osób. W 60 kursach języka angielskiego uczestniczyły 682 osoby (37,1 % wszystkich uczestników kursów językowych), a w 47 kursach języka niemieckiego dla obcokrajowców brało udział 679 kursantów (37 %), w tym były cztery kursy integracyjne z 86 uczestnikami. W dalszej kolejności był język polski, którego uczyło się 212 osób (11,5 %). Ogółem prowadzone były zajęcia w 11 językach. Również pracownicy słubickiej i frankfurckiej administracji uczyli się języków polskiego bądź niemieckiego albo angielskiego na kursach w Volkshochschule.

Abb. 18: Anteil der Teilnehmer an der Volkshochschule in Frankfurt (Oder) nach Sprachkursen im Jahr 2018 (in %)

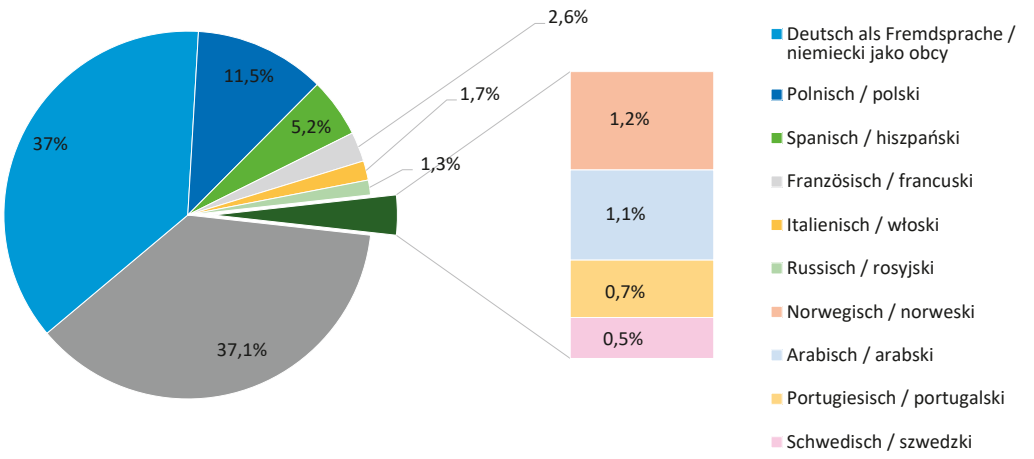

Quelle: Volkshochschule Frankfurt (Oder)

Wykres 18: Odsetek uczestników w kursach językowych w Volkshochschule we Frankfurcie nad Odrą w 2018 r. (w %)

Źródło: Volkshochschule Frankfurt (Oder)

Darüber hinaus gab es Angebote zum Deutschsprach-erwerb für Geflüchtete im Lernhilfezentrum beim Verein „Miteinander Wohnen“ oder durch die Lotsendienste. Einen Beitrag zur Erhöhung der Sprachkompetenz und dabei zur Förderung der Mehrsprachigkeit leisten die Bibliotheken. Die Stadt- und Regionalbibliothek Frankfurt (Oder) verfügt insgesamt über 3.919 fremdsprachliche Medien in 35 Sprachen, davon Literaturwerke in 9 Sprachen. Dabei gibt es in englischer Sprache rund 650 Romane, gefolgt von 132 russischsprachigen Werken und 50 Romanen

Ponadto Centrum Pomocy w Nauce przy stowarzyszeniu „Mieszkać wspólnie” oferuje naukę języka niemieckiego dla uchodźców. Duży wkład w rozwój kompetencji językowych, a tym samym we wspieranie wielojęzyczności wnoszą biblioteki. Biblioteka Miejska i Regionalna we Frankfurcie nad Odrą dysponuje mediami w 35 językach (3 919), z czego dziełami literackim w 9 językach. W języku angielskim jest około 650 powieści, w języku rosyjskim 132 pozycje, a 50 w języku polskim. Pomoce naukowe, słowniki i przewodniki językowe są dostępne w 34 językach,

in polnischer Sprache. Lernhilfen, Wörterbücher und Sprachführer stehen in insgesamt 34 Sprachen, auch weniger unterrichteten wie z. B. Isländisch, Bosnisch oder Tigrigna, zur Verfügung. Die Stadt- und Gemeindebibliothek Słubice hat in ihren Beständen etwa 210 in englischer und etwa 100 Literaturwerke in deutscher Sprache. Darüber hinaus können in der Słubicer Bibliothek Wörterbücher und Sprachführer in acht weiteren Sprachen (z.B. in Portugiesisch, Schwedisch oder Ungarisch) entliehen werden.

w tym językach rzadkich, takich jak np. islandzki, bośniacki czy tigrinia. Biblioteka Miejska w Słubicach dysponuje około 210 pozycjami w języku angielskim oraz 100 dziełami literackimi w języku niemieckim. Z biblioteki słubickiej można również wypożyczyć słowniki i przewodniki językowe w 8 innych językach (m. in. portugalskim, szwedzkim czy węgierskim).

Doppelt schön
Podwójnie piękne
Lieblingsorte
in der Doppelstadt
Ulubione miejsca
w Dwumieście
Ohne Grenzen

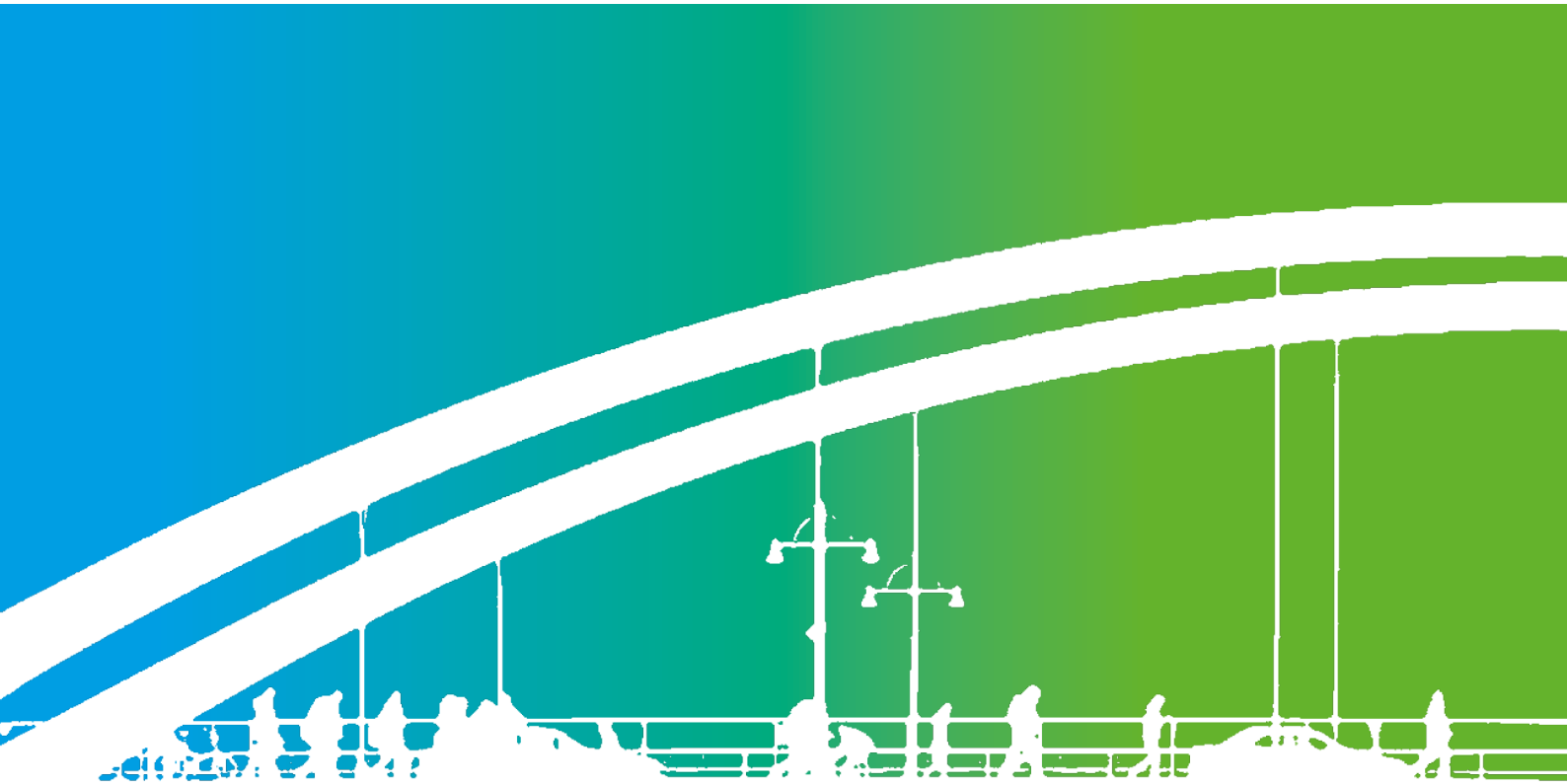

ODER
FRANKFURT
SŁUBICE

Ohne Grenzen. Bez granic.